

17/ET

WP251rev.01

**Suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi
kohta
määruse 2016/679 kohaldamisel**

Vastu võetud 3. oktoobril 2017

Viimati muudetud ja muudatused vastu võetud 6. veebruaril 2018

Töörühm on asutatud direktiivi 95/46/EÜ artikli 29 alusel. Tegemist on Euroopa sõltumatu nõuandeorganiga andmekaitse ja eraelu puutumatuse küsimustes. Töörühma ülesandeid on kirjeldatud direktiivi 95/46/EÜ artiklis 30 ja direktiivi 2002/58/EÜ artiklis 15.

Sekretariaaditeenused tagab Euroopa Komisjoni õigusküsimuste peadirektoraadi direktoraat C (põhiõigused ja liidu kodakondsus), B-1049 Brüssel, Belgia, kabinet nr MO-59 02/013.

Veebisait: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/index_et.htm

**TÖÖRÜHM ÜKSIKISIKUTE KAITSEKS SEoses
ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEGA,**

mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiviga 95/46/EÜ,

võttes arvesse nimetatud direktiivi artikleid 29 ja 30,

võttes arvesse oma kodukorda,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVAD SUUNISED:

SISUKORD

I. SISSEJUHATUS.....	5
II. MÄÄRATLUSED	6
A. PROFIILIANALÜÜS	6
B. AUTOMATISEERITUD OTSUSTE TEGEMINE.....	8
C. KUIDAS NEID MÕISTEID ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSES KÄSITLETAKSE	8
III. PROFIIILIANALÜÜSI JA AUTOMATISEERITUD OTSUSTE TEGEMIST KÄSITLEVAD ÜLDSÄTTED	9
A. ANDMEKAITSEPÕHIMÕTTED.....	9
1. Artikli 5 lõike 1 punkt a – seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus.....	9
2. Artikli 5 lõike 1 punkt b – edasine töötlemine ja eesmärgi piirang.....	11
3. Artikli 5 lõike 1 punkt c – võimalikult väheste andmete kogumine	12
4. Artikli 5 lõike 1 punkt d – õigsus	12
5. Artikli 5 lõike 1 punkt e – säilitamise piirang	12
B. TÖÖTLEMISE ÕIGUSLIKUD ALUSED	13
1. Artikli 6 lõike 1 punkt a – nõusolek.....	13
2. Artikli 6 lõike 1 punkt b – vajalik lepingu täitmiseks.....	13
3. Artikli 6 lõike 1 punkt c – vajalik juriidilise kohustuse täitmiseks	14
4. Artikli 6 lõike 1 punkt d – vajalik eluliste huvide kaitsmiseks.....	14
5. Artikli 6 lõike 1 punkt e – vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks.....	14
6. Artikli 6 lõike 1 punkt f – vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral	15
C. ARTIKKEL 9 – ANDMETE ERILIIGID.....	15
D. ANDMESUBJEKTI ÕIGUSED	16
1. Artiklid 13 ja 14 – õigus olla teavitatud.....	17
2. Artikkel 15 – õigus tutvuda andmetega.....	17
3. Artikkel 16 – õigus andmete parandamisele; artikkel 17 – õigus andmete kustutamisele; ja artikkel 18 – õigus isikuandmete töötlemise piiramisele	18
4. Artikkel 21 – õigus esitada vastuväiteid	19
IV. ARTIKLIS 22 MÄÄRATLETUD ÜKSNES AUTOMATISEERITUD TÖÖTLUSEL PÕHINEVATE OTSUSTE TEGEMIST KÄSITLEVAD KONKREETSSED SÄTTED.....	20
A. ÜKSNES AUTOMATISEERITUD TÖÖTLUSEL PÕHINEV OTSUS.....	21
B. ÕIGUSLIKUD TAGAJÄRJED VÕI SAMAMOODI MÄRKIMISVÄÄRNE MÕJU.....	22
C. ERANDID KEELUST	23
1. Lepingu täitmine.....	24
2. Lubatud liidu või liikmesriigi õigusega.....	24

3.	<i>Sõnaselge nõusolek</i>	25
D.	ISIKUANDMETE ERILIIGID – ARTIKLI 22 LÕIGE 4.....	25
E.	ANDMESUBJEKTI ÕIGUSED.....	25
1.	<i>Artikli 13 lõike 2 punkt f ja artikli 14 lõike 2 punkt g – õigus olla teavitatud</i>	25
2.	<i>Artikli 15 lõike 1 punkt h – õigus tutvuda andmetega</i>	27
F.	ASJAKOHASTE KAITSEMEETMETE KEHTESTAMINE.....	28
V.	LAPSED JA PROFILIANALÜÜS	29
VI.	ANDMEKAITSEALASED MÕJUHINNANGUD JA ANDMEKAITSEAMETNIKUD	30
1.	LISA – SOOVITUSED HEADE TAVADE KOHTA	32
2.	LISA – ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE PÕHISÄTTED	36
	ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE PÕHISÄTTED, MILLES VIIDATAKSE ÜLDISELE PROFILIANALÜÜSILE JA AUTOMATISEERITUD OTSUSTE TEGEMISELE.....	36
	ISIKUANDMETE KAITSE ÜLDMÄÄRUSE PÕHISÄTTED, MILLES VIIDATAKSE ARTIKLIS 22 MÄÄRATLETUD AUTOMATISEERITUD TÖÖTLUSEL PÕHINEVATE OTSUSTE TEGEMISELE.....	38
3.	LISA – LISALUGEMIST	40

I. Sissejuhatus

Isikuandmete kaitse üldmäärusega reguleeritakse konkreetset profiilianalüüsi ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemist¹.

Profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemist kasutatakse aina enamates valdkondades nii avalikus kui ka erasektoris. Pangandus ja rahandus, tervishoid, maksustamine, kindlustus, turustamine ja reklaam on üksnes mõned näited valdkondadest, kus profiilianalüüsi aina korrapärasemalt tehakse, et otsuste tegemisele kaasa aidata.

Tehnoloogia areng ning suurandmete analüüsi, intellektitehnika ja masinõppe võimalused on muutnud profiilide loomise ja automatiseeritud otsuste tegemise lihtsamaks, kuid see võib üksikisikute õigusi ja vabadusi märkimisväärselt mõjutada.

Isikuandmete laialdane kättesaadavus internetis ja asjade interneti seadmetes ning suutlikkus leida korrelatsioone ja luua seoseid võib võimaldada teha kindlaks, analüüsida ja prognoosida üksikisiku isikuomaduste või käitumise, huvide ja harjumustega seotud aspekte.

Profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemine võivad olla kasulikud nii üksikisikutele kui ka organisatsioonidele, tuues näiteks sellist kasu nagu:

- paranenud tõhusus ning
- ressursside säästmine.

Neil on palju kaubanduslikke rakendusi, näiteks saab neid kasutada selleks, et jaotada turge paremini segmentideks ning et kohandada teenuseid ja tooteid üksikisikute vajadustega. Need protsessid võivad kasu tuua ka meditsiini, hariduse, tervishoiu ja transpordi valdkonnas.

Profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemisega võib aga kaasnedä märkimisväärne oht üksikisikute õigustele ja vabadustele, mille asjakohane kaitse tuleb tagada.

Need protsessid võivad olla läbipaistmatud. Üksikisikud ei pruugi teada, et nende profiilianalüüsi tehakse, ega mõista, mida see endaga kaasa toob.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta. Profiilianalüüsi ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemist käsitletakse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivis (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist. Ehkki neis suunistes keskendutakse isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud profiilianalüüsile ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemisele, on need analoogsete sätete ulatuses asjakohased ka direktiivi 2016/680 kohase profiilianalüüsi ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise suhtes. Nendes suunistes ei analüüsita direktiivi 2016/680 kohase profiilianalüüsi ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise iseärasusi, sest nende kohta on esitatud suunised arvamuses WP258 „Arvamus direktiivi (EL) 2016/680 mõne põhiküsimuse kohta“, mille artikli 29 töörihm võttis vastu 29. novembril 2017. Selle arvamuse lehekülgedel 11–14 käsitletakse automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemist ja profiilianalüüsi õiguskaitsealaste andmete töötlemise kontekstis ning arvamus on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=610178

Profiilialalüüs võib süvendada olemasolevaid stereotüüpe ja sotsiaalset eraldatust. Samuti võidakse sellega paigutada inimene konkreesse kategooriasse ning piirata tema valikuid tema eeldatavate eelistuste põhjal. See võib vähendada inimese vabadust valida näiteks teatavaid tooteid või teenuseid, nagu raamatud, muusika või uudisvood. Mõnel juhul võivad profiilialalüüsi tulemuseks olla ebatäpsed prognoosid. Teistel juhtudel võib see tuua kaasa teenustest või kaupadest ilmajäämise ning põhjendamatu diskrimineerimise.

Isikuandmete kaitse üldmäärusega kehtestatakse uued sätted, mis käsitlevad profiilialalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemisega kaasnevaid riske, eelkõige seoses privaatsusega. Käesolevate suuniste eesmärk on neid sätteid selgitada.

Dokumendis käsitletakse järgmist:

- profiilialalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise määratlused ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohane üldine lähenemine neile teemadele – [II peatükk](#);
- profiilialalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemist käsitlevad üldsätted – [III peatükk](#);
- artiklis 22 määratletud üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemist käsitlevad konkreetsed sätted – [IV peatükk](#);
- lapsed ja profiilialalüüs – [V peatükk](#);
- andmekaitsealased mõjuhinnangud ja andmekaitseametnikud – [VI peatükk](#).

Lisades on esitatud parimate tavade soovitusel, mis põhinevad ELi liikmesriikides saadud kogemustel.

Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm (edaspidi „artikli 29 töörühm“) jälgib käesolevate suuniste rakendamist ja võib neid vajaduse korral täiendada.

II. Määratlused

Isikuandmete kaitse üldmäärusega on kehtestatud sätted tagamaks, et profiilialalüüs ja automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemine (olenemata sellest, kas see hõlmab profiilialalüüsi või mitte) ei mõjuta põhjendamatuult üksikisikute õigusi; näiteks on kehtestatud:

- konkreetsed läbipaistvuse ja õigluse nõuded;
- suurem vastutus;
- töötlemise konkreetsed õiguslikud alused;
- üksikisikute õigus esitada vastuväide profiilialalüüsile ja eelkõige turunduse eesmärgil profiilialalüüsile ning
- teatavate tingimuste täitmise korral vajadus teha andmekaitsealane mõjuhinnang.

Isikuandmete kaitse üldmääruses ei keskenduta üksnes automatiseeritud töötlemise või profiilialalüüsi põhjal tehtud otsustele. Selle kohaldamisalasse kuulub profiilide loomiseks kasutatavate andmete kogumine ning nende profiilide kohaldamine üksikisikute suhtes.

A. Profiilialalüüs

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 4 on profiilialalüüs määratletud järgmiselt:

igasugune isikuandmete automatiseeritud töötlemine, mis hõlmab isikuandmete kasutamist füüsilise isikuga seotud teatavate isiklike aspektide hindamiseks, eelkõige selliste aspektide analüüsimiseks või

prognoosimiseks, mis on seotud asjaomase füüsilise isiku töötulemuste, majandusliku olukorra, tervise, isiklike eelistuste, huvide, usaldusvääruse, käitumise, asukoha või liikumisega;

Profiilianalüüsil on kolm omadust:

- tegemist peab olema *automatiseeritud* töötlemisega;
- seda tuleb teha *isikuandmetega* ning
- profiilianalüüsi eesmärk peab olema füüsilise isikuga seotud *isiklike aspektide hindamine*.

Artikli 4 lõikes 4 on osutatud „igasugusele automatiseeritud töötlemisele“, mitte „üksnes“ automatiseeritud töötlemisele (nagu osutatud artiklis 22). Profiilianalüüs peab hõlmama mingit liiki automatiseeritud töötlemist – kuigi inimese sekkumine ei tähenda tingimata, et see tegevus profiilianalüüsi määratlusele ei vasta.

Profiilianalüüs on menetlus, mis võib hõlmata hulka statistilisi järeldusi. Seda kasutatakse sageli, et teha inimeste kohta prognoose, kasutades mitmesugustest allikatest pärit teavet, et järeldada üksikisiku kohta midagi, tuginedes statistiliselt sarnastena tunduvate teiste inimeste omadustele.

Isikuandmete kaitse üldmääruses on öeldud, et profiilianalüüs on isikuandmete automatiseeritud töötlemine isiklike aspektide hindamiseks, eelkõige selleks, et isikuid analüüsida või nende kohta prognoose teha. Sõna „hindamine“ kasutamine viitab sellele, et profiilianalüüs hõlmab teatavat hinnangut või otsust inimese kohta.

Üksikisikute lihtne liigitus teadaolevate omaduste põhjal, nagu nende vanus, sugu ja pikkus, pole tingimata profiilianalüüs. See oleneb liigitamise eesmärgist.

Näiteks võib ettevõtte soovida liigitada oma kliente nende vanuse või soo põhjal statistilistel eesmärkidel ning et saada oma klientidest koondülevaade, ilma et üksikisikute kohta prognoose või järeldusi tehtaks. Sellisel juhul pole eesmärk üksikisiku omaduste hindamine ning seega pole tegemist profiilianalüüsiga.

Isikuandmete kaitse üldmääruses esitatud määratluse puhul on saadud inspiratsiooni Euroopa Nõukogu soovitusel CM/Rec(2010)13² (edaspidi „soovitus“) esitatud profiilianalüüsi määratlusest, kuid need määratlused pole identsed, sest soovitusel esitatud määratlusest on *välja jäetud* töötlemine, mis ei hõlma tuletamist. Sellele vaatamata on soovitusel kasulikult selgitatud, et profiilianalüüsil võib olla kolm selgelt eristatavat etappi:

- andmete kogumine;
- automatiseeritud analüüs korrelatsioonide leidmiseks;
- korrelatsiooni kohaldamine üksikisiku suhtes, et selgitada välja praeguse või tulevase käitumise omadused.

Vastutavad töötajad, kes profiilianalüüsi teevad, peavad tagama, et nad järgivad isikuandmete kaitse üldmääruse nõudeid seoses kõigi eeltoodud etappidega.

Üldjoontes tähendab profiilianalüüs teabe kogumist üksikisiku (või üksikisikute rühma) kohta ning nende omaduste või käitumismustrite hindamist, et paigutada nad konkreetseesse kategooriasse või rühma, eelkõige selleks, et analüüsida ja/või prognoosida näiteks järgmist:

² Euroopa Nõukogu. Üksikisikute kaitse isikuandmete automaatsel töötlemisel profiilianalüüsi kontekstis. Soovitus CM/Rec(2010)13 ja seletuskiri. Euroopa Nõukogu, 23. november 2010
[https://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec\(2010\)13E_Profiling.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdcj/CDCJ%20Recommendations/CMRec(2010)13E_Profiling.pdf).
Vaadatud 24. aprillil 2017.

- nende võime ülesannet täita;
- huvid või
- tõenäoline käitumine.

Näide

Andmevahendaja kogub andmeid erinevatest avalikest ja eraallikatest, kas oma klientide nimel või oma tarbeks. Ta koondab andmed kokku, et luua üksikisikute profiilid ning jaotada nad segmentidesse. Ta müüb selle teabe ettevõtetele, kes soovivad oma tooteid ja teenuseid paremini suunata. Andmevahendaja teeb profiilianalüüsi, paigutades inimesed vastavalt nende huvidele konkreetsetesse kategooriatesse.

See, kas tegemist on automatiseeritud otsuste tegemisega, nagu määratletud artikli 22 lõikes 1, on leeb asjaoludest.

B. Automatiseeritud otsuste tegemine

Automatiseeritud otsuste tegemise ulatus on teistsugune ning see võib osaliselt kattuda profiilianalüüsiga või sellest tuleneda. Üksnes automatiseeritud töölusel põhinev otsuste tegemine on otsustamine tehnoloogiliste vahendite abil ilma inimese sekkumiseta. Automaatsed otsused võivad põhineda igasugustel andmetel, näiteks:

- andmed, mille asjaomased üksikisikud on esitanud otse (nt vastused küsimustikule);
- üksikisikute kohta kogutud andmed (näiteks mobiilirakenduse kaudu kogutud asukohtaandmed);
- tuletatud andmed, näiteks üksikisiku olemasoleva profiili põhjal (nt krediidi hinnang).

Automaatseid otsuseid saab teha koos profiilianalüüsiga või ilma selleta; profiilianalüüsi saab teha ilma automaatsete otsuste tegemiseta. Sellele vaatamata pole profiilianalüüs ja automatiseeritud otsuste tegemine tingimata eraldi tegevused. Lihtsast automatiseeritud otsuste tegemisena alanud protsessist võib saada profiilianalüüsil põhinev protsess olenevalt sellest, kuidas andmeid kasutatakse.

Näide

Üksnes kiiruskaamerate fotodel põhinev trahvide määramine kiiruse ületamise eest on automatiseeritud otsuste tegemise protsess, mis ei hõlma tingimata profiilianalüüsi.

See muutuks aga profiilianalüüsil põhinevaks otsustamiseks, kui üksikisiku juhtimisharjumusi jälgitaks aja jooksul ning näiteks kui määratav trahvisumma põhineks hindamisel, milles võetakse arvesse muid tegureid, näiteks seda, kas juht on korduvalt kiirust ületanud või kas tal on olnud muid hiljutisi liiklusrikkumisi.

Otsused, mis ei põhine üksnes automatiseeritud töölusel, võivad samuti profiilianalüüsi hõlmata. Näiteks enne hüpoteeklaenu andmist võib pank arvesse võtta laenaja krediidi hinnangut ning lisaks võivad inimesed enne üksikisiku kohta otsuse tegemist mõtestatult sekkuda.

C. Kuidas neid mõisteid isikuandmete kaitse üldmääruses käsitletakse

Profiilianalüüsi võidakse kasutada kolmel viisil:

- i) üldine profiilianalüüs;
- ii) profiilianalüüsil põhinev otsuste tegemine ning
- iii) üksnes automatiseeritud töötusel, sealhulgas profiilianalüüsil põhinev otsuste tegemine, mis toob kaasa andmesubjekti puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju (artikli 22 lõige 1).

Variantide i ja ii erinevust näitavad kõige paremini järgmised kaks näidet, kus üksikisik taotleb veebis laenu:

- laenu andmise üle otsustab inimene, tuginedes täiesti automatiseeritud loodud profiilile (ii);
- laenu andmise määrab kindlaks algoritm ning otsus edastatakse automaatselt üksikisikule, ilma et ükski inimene otsust enne mõtestatult hindaks (iii).

Vastutavad töötledjad saavad teha profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuseid, kui nad järgivad kõiki põhimõtteid ja kui neil on töötlemiseks õiguslik alus. Artikli 22 lõikes 1 määratletud automatiseeritud töötusel põhinevate üksikotsuste tegemise, sealhulgas profiilianalüüsi korral kehtivad täiendavad kaitsemeetmed ja piirangud.

Käesolevate suuniste III peatükis on selgitatud, et isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid kohaldatakse *kõigi* profiilianalüüsi ja automatiseeritud töötusel põhinevate üksikotsuste tegemise protsesside suhtes. See hõlmab ka otsustusprotsesse, mis *pole* üksnes automatiseeritud.

Suuniste IV peatükis selgitatakse erisätteid, mida kohaldatakse *ainult* üksnes automatiseeritud töötusel põhinevate üksikotsuste tegemise, sealhulgas profiilianalüüsi suhtes³. Selline töötlemine on üldiselt keelatud, arvestades võimalikku ohtu üksikisiku õigustele ja vabadustele.

III. Profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemist käsitlevad üldsätted

See sätete ülevaade puudutab kõiki profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise protsesse. IV peatükis esitatud konkreetseid lisasätteid kohaldatakse, kui töötlemine vastab artikli 22 lõikes 1 esitatud määratlusele.

A. Andmekaitsepõhimõtted

Need põhimõtted on asjakohased kõigi profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise protsesside korral, mis hõlmavad isikuandmeid⁴. Et hõlbustada põhimõtete järgimist, peaksid vastutavad töötledjad arvesse võtma allpool esitatud peamisi valdkondi:

1. Artikli 5 lõike 1 punkt a – seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus

³ Nagu on määratletud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 1.

⁴ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 72: „Profiilianalüüsi suhtes kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud isikuandmete töötlemist reguleerivaid eeskirju, näiteks töötlemise õiguslikke aluseid või andmekaitse põhimõtteid.“

Töötlemise läbipaistvus⁵ on üks isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud põhinõuetest.

Andmesubjekt pole sageli profiilianalüüsi protsessist teadlik. Selle käigus luuakse üksikisikute kohta tuletatud andmeid – „uusi“ isikuandmeid, mida andmesubjektid pole ise otse esitanud. Üksikisikute mõistmisvõime on erinev ning neil võib olla keeruline mõista profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise protsessidega seotud keerukaid meetodeid.

Artikli 12 lõike 1 kohaselt peab vastutav töötleja esitama andmesubjektidele kokkuvõtlikult, selgelt, arusaadavalt ning lihtsasti kättesaadavas vormis teabe nende isikuandmete töötlemise kohta⁶.

Otse andmesubjektilt kogutud andmete korral tuleks see teave esitada isikuandmete kogumise ajal (artikkel 13); kaudselt kogutud andmete korral tuleks see teave esitada artikli 14 lõikes 3 sätestatud aja jooksul.

Näide

Mõned kindlustusandjad pakuvad kindlustustariife ja -teenuseid üksikisiku sõidukäitumise põhjal. Tegurid, mida neil juhtudel arvesse võetakse, võivad hõlmata läbitud vahemaad, sõitmise aega ja läbitud teekonda, aga ka prognoose, mis põhinevad (aruka) auto sensorite abil kogutud muudel andmetel. Kogutud andmeid kasutatakse profiilianalüüsiks, et teha kindlaks halb sõidukäitumine (näiteks järsk kiirendamine ja pidurdamine ning kiiruse ületamine). Selle teabe võib siduda muudest allikatest pärit teabega (näiteks ilm, liiklus, teeliik), et juhi käitumist paremini mõista.

Vastutav töötleja peab tagama, et tal on selliseks töötlemiseks õiguslik alus. Samuti peab vastutav töötleja esitama andmesubjektile teabe kogutud andmete kohta ning, kui see on asjakohane, siis artikli 22 lõigetes 1 ja 4 osutatud automatiseeritud otsuste tegemise kohta, kasutatava loogika kohta ning sellise töötlemise tähtsuse ja prognoositavate tagajärgede kohta.

Konkreetseid nõudeid seoses teabe ja isikuandmetele juurdepääsuga arutatakse III peatükis (D jagu) ja IV peatükis (E jagu).

Samuti peab töötlemine olema õiglane ja läbipaistev.

Profiilianalüüs võib olla ebaõiglane ja tuua kaasa diskrimineerimise, näiteks kui inimesed jäetakse ilma töövõimalustest, laenust või kindlustusest või kui neile suunatakse liiga riskantseid või kulukaid finantstooteid. Järgneva näitega, mis ei vastaks artikli 5 lõike 1 punkti a nõuetele, illustreeritakse seda, kuidas ebaõiglase profiilianalüüsi tulemusel võidakse pakkuda osale tarbijatest vähem atraktiivseid tehinguid kui teistele.

Näide

⁵ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihma suunistes läbipaistvuse kohta käsitletakse läbipaistvust üksikasjalikumalt; vt „Suunistes määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta (wp260rev.01)“, 11. aprill 2018 http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=622227.

⁶ Austraalia teabevolnik. Konsultatsioonidokument „Guide to big data and the Australian Privacy Principles“, 05/2016: „Isikuandmete puutumast käsitlevates teadetes tuleb kirjeldada teabe käitlemise tavasid selgelt ja lihtsalt, aga ka arusaadavalt ja piisavalt täpselt, et see oleks otstarbekas. *Tehnilised lahendused, mis võimaldavad isikuandmeid rohkem koguda, pakuvad ka võimalust koostada diinaamilisemaid, mitmekihilisemaid ja kasutajakesksemaid isikuandmete puutumast käsitlevaid teateid.*“ <https://www.oaic.gov.au/engage-with-us/consultations/guide-to-big-data-and-the-australian-privacy-principles/consultation-draft-guide-to-big-data-and-the-australian-privacy-principles>. Vaadatud 24. aprillil 2017.

Andmevahendaja müüb tarbijate profiile finantsettevõtjatele ilma tarbija nõusolekuta või ilma et tarbijad teaksid andmetest, millel profiilid põhinevad. Profiilide alusel jaotatakse tarbijad kategooriatesse (nimetustega nagu „maapiirkondade puudustkannatajad“, „raskustes etnilised vähemused suuruselt teises linnas“, „raske algus: noored üksikvanemad“) või hinnatakse neid, keskendudes tarbijate rahalisele haavatavusele. Finantsettevõtjad pakuvad neile klientidele edaspidi saadaval sissetulekul põhinevaid laene ja muid „ebatraditsioonilisi“ finantsteenuseid (suure kulukusega laenud ja muud rahaliselt riskantsed tooted)⁷.

2. Artikli 5 lõike 1 punkt b – edasine töötlemine ja eesmärgi piirang

Profiilianalüüs võib hõlmata selliste isikuandmete kasutamist, mis koguti algul millegi muu jaoks.

Näide

Mõne mobiilirakendusega pakutakse asukoha määramise teenuseid, mis võimaldavad kasutajal leida läheduses asuvaid söögikohti, kus pakutakse allahindlusi. Kogutud andmeid kasutatakse aga ka selleks, et luua turunduse eesmärgil andmesubjekti profiil – et teha kindlaks nende toidueelistused või elustiil üldiselt. Andmesubjekt eeldab, et tema andmeid kasutatakse söögikohtade otsimiseks, mitte selleks, et edastada talle pitsa kohaletoomise teenuste reklaame üksnes sellepärast, et rakenduse andmetel jõuab andmesubjekt hilja koju. Selline asukohaandmete edasine kasutamine ei pruugi olla kooskõlas eesmärgiga, mille jaoks andmeid algselt koguti, ning seega võib olla vaja asjaomase üksikisiku nõusolekut⁸.

See, kas selline lisatöötlemine on kooskõlas esialgse eesmärgiga, mille jaoks andmeid koguti, oleneb mitmesugustest teguritest,⁹ sealhulgas sellest, millise teabe vastutav töötleja alguses andmesubjektile edastas. Neid tegureid on kajastatud isikuandmete kaitse üldmääruses¹⁰ ning need on kokkuvõtlikult esitatud allpool:

- seos isikuandmete kogumise eesmärkide ja edasise töötlemise eesmärkide vahel;
- andmete kogumise kontekst ja andmesubjektide mõistlikud ootused andmete edasise kasutamise suhtes;
- andmete laad;
- edasise töötlemise mõju andmesubjektidele ning
- vastutava töötleja võetud kaitsemeetmed, et tagada õiglane töötlemine ja vältida põhjendamatu mõju andmesubjektidele.

⁷ Näite allikas: USA senat, kaubandus-, teadus- ja transpordikomitee. „A Review of the Data Broker Industry: Collection, Use, and Sale of Consumer Data for Marketing Purposes. Staff Report for Chairman Rockefeller“, 18. detsember 2013. <https://www.commerce.senate.gov/public/cache/files/0d2b3642-6221-4888-a631-08f2f255b577/AE5D72CBE7F44F5BFC846BECE22C875B.12.18.13-senate-commerce-committee-report-on-data-broker-industry.pdf>. Vt eelkõige „Executive Summary“ lk ii ja dokumendi põhiosa lk 12. Vaadatud 21. juulil 2017.

⁸ Juhime tähelepanu sellele, et kohaldada võidakse ka tulevase e-privatsuse direktiivi sätteid.

⁹ Esile tõstetud artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma arvamuses 03/2013 eesmärgi piirangu kohta, 2. aprill 2013. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

¹⁰ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõige 4.

3. Artikli 5 lõike 1 punkt c – võimalikult väheste andmete kogumine

Ärivoimalused, mis kaasnevad profiilianalüüsi, madalamate säilituskulude ja võimalusega töödelda suurt hulka teavet, innustavad organisatsioone koguma rohkem isikuandmeid, kui neil tegelikult vaja on, juhaks kui need osutuvad tulevikus kasulikuks. Vastutavad töötajad peavad tagama, et nad järgivad võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet ning eesmärgi ja säilitamise piirangu põhimõtteid.

Vastutavad töötajad peaks suutma arusaadavalt selgitada ja põhjendada isikuandmete kogumise ja säilitamise vajadust ning kaaluma koondandmete, anonüümsete andmete (kui see pakub piisavat kaitset) või varjunimega tähistatud andmete kasutamist profiilianalüüsi käigus.

4. Artikli 5 lõike 1 punkt d – õigsus

Vastutavad töötajad peaksid võtma õigsust arvesse profiilianalüüsi protsessi kõigis etappides, eelkõige:

- andmete kogumisel;
- andmete analüüsimisel;
- isiku profiili loomisel või
- profiili rakendamisel, et teha üksikisikut mõjutav otsus.

Kui automatiseeritud otsuste või profiilianalüüsi tegemise protsessi käigus kasutatud teave on ebatäpne, on iga sellel põhinev otsus või profiil vigane. Otsuseid võidakse teha aegunud andmete või väljastpoolt saadud andmete väära tõlgenduse põhjal. Ebatäpsused võivad tuua kaasa väärad prognoosid või väited näiteks kellegi tervise, krediidi- või kindlustusriski kohta.

Isegi kui toorandmed on registreeritud täpselt, ei pruugi andmekogu olla täielikult esindav või analüüsimeetodid võivad olla varjatult kallutatud.

Vastutavad töötajad peavad kehtestama jõulised meetmed taaskasutatavate või kaudselt saadud andmete õigsuse ja ajakohasuse pidevaks kontrollimiseks ja tagamiseks. See kinnitab, kui oluline on selge teabe andmine töödeldavate isikuandmete kohta, et andmesubjekt saaks ebatäpsused kõrvaldada ja andmete kvaliteeti parandada.

5. Artikli 5 lõike 1 punkt e – säilitamise piirang

Masinõppe algoritmid on ette nähtud suure hulga teabe töötlemiseks ja selliste korrelatsioonide loomiseks, mis võimaldavad organisatsioonidel kujundada väga põhjalikke ja isiklike üksikisikute profiile. Kuigi profiilianalüüsi korral võib olla kasulik andmeid säilitada, sest algoritm õpiks rohkematest andmetest, peavad vastutavad töötajad järgima isikuandmete kogumisel võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet ning tagama, et nad ei säilita neid isikuandmeid vajalikust kauem ja et seda tehakse proportsionaalselt eesmärgiga, mille jaoks isikuandmeid töödeldakse.

Vastutav töötaja peaks oma säilitamispoliitikas arvesse võtma üksikisiku õigusi ja vabadusi kooskõlas artikli 5 lõike 1 punkti e nõuetega.

Samuti peaks vastutav töötaja tagama andmete ajakohastamise säilitamisperioodi jooksul, et vähendada ebatäpsuste ohtu¹¹.

B. Töötlemise õiguslikud alused

Artikli 22 lõikes 1 määratletud automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemine on lubatud üksnes siis, kui kehtib üks IV peatükis (C ja D jaos) kirjeldatud eranditest. Alltoodud töötlemise õiguslikud alused on asjakohased kõigi muude automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi protsesside puhul.

1. Artikli 6 lõike 1 punkt a – nõusolek

Nõusolekut kui töötlemise alust on üldiselt käsitletud artikli 29 töörihma suunistes nõusoleku kohta¹². Sõnaselge nõusolek on üks eranditest artikli 22 lõikes 1 määratletud automatiseeritud otsuste tegemise ja profiilianalüüsi keelust.

Profiilianalüüs võib olla läbipaistmatu. Sageli põhineb see andmetel, mis on muudest andmetest tuletatud, mitte andmetel, mille andmesubjekt on otse esitanud.

Vastutavad töötlejad, kes soovivad tugineda profiilianalüüsi alusena nõusolekule, peavad näitama, et andmesubjektid mõistavad täpselt, millega nad nõustuvad, ning meeles pidama, et nõusolek pole alati sobiv alus töötlemiseks¹³. Andmesubjektid peaks igal juhul saama piisavalt asjakohast teavet andmete kavandatud kasutamise ja töötlemise tagajärgede kohta tagamaks, et nende antud nõusolek on teadlik otsus.

2. Artikli 6 lõike 1 punkt b – vajalik lepingu täitmiseks

Vastutavad töötlejad võivad soovida kasutada profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise protsesse, sest need:

- võivad parandada otsustusprotsessi järjepidevust või õiglust (nt vähendades inimliku vea, diskrimineerimise ja võimu kuritarvitamise võimalust);
- vähendavad ohtu, et kliendid jätavad kaupade või teenuste eest maksmata (nt kui tuginetakse krediidiinfole); või
- lasevad neil teha otsuseid lühema ajaga ning parandada tõhusust.

¹¹ Norra andmekaitseasutus. „The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy“, aruanne, november 2015. Datatilsynet <https://www.datatilsynet.no/English/Publications/The-Great-Data-Race/>, vaadatud 24. aprillil 2017.

¹² Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihm. Suunised määruse 2016/679 kohase nõusoleku kohta, WP259, 28. november 2017, http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48849. Vaadatud 18. detsembril 2017.

¹³ *Ibid.*

Olenemata eeltoodust pole need kaalutlused üksi piisavad näitamaks, et selline töötlemine on artikli 6 lõike 1 punkti b kohaselt *vajalik* lepingu täitmiseks. Nagu kirjeldatud artikli 29 tööühma arvamuses õigustatud huvi kohta,¹⁴ tuleks vajalikkust kitsalt tõlgendada.

Allpool on esitatud näide profiilialüüsi kohta, mis *poleks* kooskõlas artikli 6 lõike 1 punkti b kohase töötlemise alusega.

Näide

Kasutaja ostab internetipõhiselt jaemüüjalt mõned asjad. Et lepingut täita, peab jaemüüja töötlemise makse tegemiseks kasutaja krediitkaarditeavet ja kauba kohaletoomiseks kasutaja aadressi. Lepingut täitmine ei sõltu kasutaja eelistuste ja elustiilivalikute profiili loomisest, milles võetakse arvesse tema tegevust veebisaidil. Isegi kui lepingu väikses kirjas profiilialüüsi konkreetselt mainitakse, ei tähenda ainuüksi see asjaolu, et profiilialüüs oleks lepingu täitmiseks „vajalik“.

3. Artikli 6 lõike 1 punkt c – vajalik juriidilise kohustuse täitmiseks

Mõnel juhul võib profiilialüüsi tegemine olla juriidiline kohustus¹⁵ – näiteks seoses pettuste ennetamise või rahapesuga. Artikli 29 tööühma arvamuses õigustatud huvide kohta¹⁶ on esitatud kasulikkust selle töötlemise aluse, sealhulgas võetavate kaitsemeetmete kohta.

4. Artikli 6 lõike 1 punkt d – vajalik eluliste huvide kaitsmiseks

See hõlmab olukordi, kus töötlemine on vajalik andmesubjekti või muu füüsilise isiku eluliste huvide kaitsmiseks.

Mõnda liiki andmetöötlus võib teenida nii kaalukaid avalikke huve kui ka andmesubjekti elulisi huve. Näited sellest võivad hõlmata profiilialüüsi, mis on vajalik eluohtlike haiguste leviku prognoosimiseks kasutatavate mudelite väljatöötamiseks või humanitaarhädasituatsioonides. Sellistel juhtudel ja üldjuhul saab vastutav töötaja aga tugineda elulistele huvidele üksnes siis, kui töötlemiseks muud õiguslikku alust pole¹⁷. Kui töötlemine hõlmab eriliiki isikuandmeid, peab vastutav töötaja ühtlasi tagama, et ta täidab artikli 9 lõike 2 punkti c nõudeid.

5. Artikli 6 lõike 1 punkt e – vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks

Artikli 6 lõike 1 punkt e võib teataval asjaoludel olla sobiv alus avaliku sektori profiilialüüsile. Ülesandel või funktsioonil peab olema selge õiguslik alus.

¹⁴ Arvamus 06/2014 andmete vastutava töötaja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses. Euroopa Komisjon, 9. aprill 2014. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

¹⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 41 ja 45.

¹⁶ Lk 19, artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööühm. Arvamus 06/2014 andmete vastutava töötaja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses. Euroopa Komisjon, 9. aprill 2014. http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

¹⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 46.

6. Artikli 6 lõike 1 punkt f – vajalik vastutava töötaja või kolmanda isiku¹⁸ õigustatud huvi korral

Profiilialalüüs on lubatud, kui see on vajalik vastutava töötaja või kolmanda isiku õigustatud huvi¹⁹ korral. Artikli 6 lõike 1 punkti f ei kohaldata aga automaatselt üksnes seetõttu, et vastutaval töötajal või kolmandal isikul on õigustatud huvi. Vastutav töötaja peab kaaluma, kas tema huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused.

Eriti oluline on järgmine:

- profiili üksikasjalikkus (andmesubjekti profiil kuulub üldiselt kirjeldatud rühma, näiteks „inimesed, keda huvitab inglise kirjandus“, või üksikasjalikuma tasandi segmenti või sihtrühma);
- profiili põhjalikkus (kas profiilis kirjeldatakse üksnes andmesubjekti väikest aspekti või antakse põhjalikum ülevaade);
- profiilialalüüsi mõju (mõju andmesubjektile) ning
- kaitsemeetmed, mille eesmärk on tagada õiglus, mittediskrimineerimine ja täpsus profiilialalüüsi protsessis.

Kuigi artikli 29 tööühma arvamus õigustatud huvide kohta²⁰ põhineb andmekaitse direktiivi 95/46/EÜ (edaspidi „direktiiv“) artiklil 7, sisaldab see näited, mis on profiilialalüüsiga tegevate vastutavate töötajate jaoks ikka veel kasulikud ja asjakohased. Ühtlasi arvatakse selles, et vastutavatel töötajatel oleks keeruline põhjendada õigustatud huvide kasutamist turunduse või reklaami eesmärgiga sekkuvate profiilialalüüsi ja jälgimise tavade õigusliku alusena, näiteks selliste tavade õigusliku alusena, mis hõlmavad üksikisikute jälgimist seoses mitme veebisaidi, asukoha, seadme ja teenusega või andmete vahendamist.

Hinnates artikli 6 lõike 1 punkti f kohaselt töötlemise põhjendatust, peaks vastutav töötaja arvesse võtma ka profiilide edasist kasutamist või ühendamist.

C. Artikkel 9 – andmete eriliigid

Vastutavad töötajad võivad töödelda eriliiki isikuandmeid üksnes siis, kui nad täidavad üht artikli 9 lõikes 2 esitatud tingimust ja artiklis 6 esitatud tingimust. See hõlmab eriliiki andmeid, mis on tuletatud profiilialalüüsist.

Profiilialalüüsi käigus on võimalik luua eriliiki andmeid, kui andmeid tuletatakse andmetest, mis pole ise eriliiki andmed, aga muutuvad neiks koos muude andmetega. Näiteks võib olla võimalik tuletada kellegi terviseseisund andmetest tema ostetud toidu kohta, kui need ühendatakse andmetega toidu kvaliteedi ja energiasisalduse kohta.

Leida võib korrelatsioone, mis näitavad midagi üksikisiku tervise, poliitiliste veendumuste, usuliste tõekspidamiste või seksuaalse sättumuse kohta, nagu näidatud järgnevas näites.

¹⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 47 kirjeldatud õigustatud huvi hõlmab töötlemist otseturunduse eesmärgil ja pettuste vältimiseks rangelt vajalikku töötlemist.

¹⁹ Vastutava töötaja „õigustatud huvi“ ei muuda profiilialalüüsi seaduslikuks, kui töötlemine vastab artikli 22 lõike 1 kohasele määratlusele.

²⁰ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööühm. Arvamus 06/2014 andmete vastutava töötaja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses. Euroopa Komisjon, 9. aprill 2014, lk 47, näited lehekülgedel 59 ja 60 http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

Näide

Ühes uuringus²¹ ühendati Facebooki meeldimised vastustega piiratud ulatusega küsimustikule ning leiti, et uurijad prognoosisid meessoost kasutajate seksuaalse sättumuse õigesti 88 % juhtudest; kasutajate etnilise päritolu 95 % juhtudest; ning selle, kas kasutaja on kristlane või moslem, 82 % juhtudest.

Kui profiilianalüüsi käigus tuletatakse tundlikke eelistusi ja omadusi, peaks vastutav töötaja tagama, et:

- töötlemine pole vastuolus esialgse eesmärgiga;
- ta on teinud kindlaks eriliiki isikuandmete töötlemise õigusliku aluse ning
- ta teavitab andmesubjekti töötlemisest.

Artikli 22 lõikes 1 määratletud automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemist, milles lähtutakse andmete eriliikidest, käsitletakse IV peatükis (D jaos).

D. Andmesubjekti õigused²²

Isikuandmete kaitse üldmäärusega tugevdatakse andmesubjektide õigusi ja kehtestatakse vastutavatele töötajatele uued kohustused.

Profiilianalüüsi kontekstis saab neile õigustele tugineda, vaidlustades selle vastutava töötaja tegevuse, kes loob profiili, ja selle vastutava töötaja tegevuse, kes teeb andmesubjekti kohta (inimese sekkumisega või ilma) automatiseeritud otsuse, kui need kaks üksust on erinevad.

Näide

Andmevahendaja tegeleb isikuandmete profiilianalüüsiga. Kooskõlas oma artiklites 13 ja 14 sätestatud kohustustega peaks andmevahendaja teavitama üksikisikut töötlemisest, sealhulgas sellest, kas ta kavatab profiili muude organisatsioonidega jagada. Samuti peaks andmevahendaja esitama eraldi üksikasjad artikli 21 lõike 1 kohase vastuväidete esitamise õiguse kohta.

Andmevahendaja jagab profiili muu ettevõttega. Ettevõtte kasutab profiili, et saata üksikisikule otseturunduspakkumisi.

Ettevõtte peaks teavitama üksikisikut (artikli 14 lõike 1 punkt c) tema profiili kasutamise eesmärgist ning teabe päritoluallikast (artikli 14 lõike 2 punkt f). Ettevõtte peab teavitama andmesubjekti ka tema õigusest esitada vastuväiteid otseturunduse eesmärgil töötlemise, sealhulgas profiilianalüüsi suhtes (artikli 21 lõige 2).

²¹

Michael Kosinski, David Stilwell ja Thore Graepel. „Private traits and attributes are predictable from digital records of human behaviour“. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, <http://www.pnas.org/content/110/15/5802.full.pdf>. Vaadatud 29. märtsil 2017.

²² See jagu on asjakohane nii profiilianalüüsi kui ka automatiseeritud otsuste tegemise seisukohast. Juhime tähelepanu asjaolule, et artiklis 22 määratletud automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemise puhul kehtivad lisanõuded, mida on kirjeldatud IV peatükis.

Andmevahendaja ja ettevõtte peaksid laskma andmesubjektil kasutatud teabega tutvuda (artikkel 15), et ta saaks nõuda ebaõige teabe parandamist (artikkel 16) ning teatavatel asjaoludel profiili või selle loomiseks kasutatud isikuandmete kustutamist (artikkel 17). Samuti tuleks andmesubjektile anda teavet tema profiili kohta, näiteks selle kohta, millistesse segmentidesse või kategooriatesse ta on paigutatud.²³

Kui ettevõtte kasutab profiili osana üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevast otsustusprotsessist, mis toob andmesubjekti jaoks kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle sarnaselt märkimisväärset mõju, on ettevõtte vastutav töötleja, kelle suhtes kohaldatakse artikli 22 sätteid. (See ei tähenda, et andmevahendaja artikli 22 kohaldamisalast välja jääks, kui töötlemine asjakohastele kriteeriumidele vastab).

1. Artiklid 13 ja 14 – õigus olla teavitatud

Arvestades kesket läbipaistvuse põhimõtet, millele isikuandmete kaitse üldmäärus tugineb, peavad vastutavad töötlejad tagama, et nad selgitavad üksikisikutele lihtsalt ja selgelt, kuidas profiilianalüüsi või automatiseeritud otsuste tegemise protsess toimib.

Eelkõige kui töötlemine hõlmab profiilianalüüsil põhinevate otsuste tegemist (olenemata sellest, kas see jääb artikli 22 sätete kohaldamisalasse), tuleb andmesubjektile selgitada, et töötlemise eesmärk on nii a) profiilianalüüs kui ka b) loodud profiilil põhineva otsuse tegemine²⁴.

Põhjenduses 60 on märgitud, et teabe esitamine profiilianalüüsi kohta on osa vastutava töötleja artikli 5 lõike 1 punkti a kohasest läbipaistvuskohustusest. Andmesubjektil on õigus saada vastutavalt töötlejalt *teavet* profiilianalüüsi kohta ning teatavatel tingimustel profiilianalüüsi suhtes *vastuväide* esitada, *olenemata* sellest, kas tegemist on üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemisega, milles lähtutakse profiilianalüüsist.

Lisasuunised läbipaistvuse kohta üldiselt on kättesaadavad artikli 29 töörihma suunistes isikuandmete kaitse üldmääruse kohase läbipaistvuse kohta²⁵.

2. Artikkel 15 – õigus tutvuda andmetega

Artikliga 15 antakse andmesubjektile õigus saada teavet profiilianalüüsiks kasutatavate isikuandmete kohta, sealhulgas profiili loomiseks kasutatavate andmeliikide kohta.

²³ Norra andmekaitseasutus. „The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy“. Aruanne, november 2015. <https://www.datatilsynet.no/English/Publications/The-Great-Data-Race/>, vaadatud 24. aprillil 2017.

²⁴ Isikuandmete kaitse üldmäärus – artikli 13 lõike 1 punkt c ja artikli 14 lõike 1 punkt c. Artikli 13 lõike 2 punkti f ja artikli 14 lõike 2 punkti g kohaselt peab vastutav töötleja esitama andmesubjektile teabe artikli 22 lõigetes 1 ja 4 kirjeldatud automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise kohta. Seda on täpsemalt selgitatud IV peatükis.

²⁵ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihm. Suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, WP 260, 28. november 2017 http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48850, vaadatud 18. detsembril 2017.

Lisaks üldisele teabele töötlemise kohta on vastutaval töötlejal artikli 15 lõike 3 kohaselt kohustus teha kättesaadavaks profiili loomisel kasutatavad andmed ning anda juurdepääs teabele, mida profiil sisaldab, ning teabele selle kohta, millistesse segmentidesse andmesubjekt paigutatud on.

See erineb artikli 20 kohasest andmete ülekandmise õigusest, mille puhul vastutav töötleja peab edastama andmesubjektile üksnes andmed, mille viimane on esitanud või mille vastutav töötleja on ise kogunud, aga mitte teavet profiili enda kohta²⁶.

Põhjendusega 63 tagatakse teatav kaitse vastutavatele töötlejatele, kes tunnevad muret ärisaladuste avalikustamise või intellektuaalomandi pärast, mis võivad olla eriti asjakohased seoses profiilianalüüsiga. Seal on öeldud, et õigus tutvuda andmetega „ei tohiks kahjustada teiste isikute õigusi ega vabadusi, sealhulgas ärisaladusi ega intellektuaalomandit ning eelkõige tarkvara kaitsvat autoriõigust“. Vastutavad töötlejad ei saa aga kasutada oma ärisaladuste kaitsmist vabandusena, et keelduda juurdepääsu andmisest teabele või teabe esitamisest andmesubjektile.

Samuti on põhjenduses 63 täpsustatud, et „võimaluse korral peaks vastutav töötleja saama anda kaugjuurdepääsu turvalisele süsteemile, kus andmesubjekt saab otse tutvuda oma isikuandmetega“.

3. Artikkel 16 – õigus andmete parandamisele; artikkel 17 – õigus andmete kustutamisele; ja artikkel 18 – õigus isikuandmete töötlemise piiramisele

Profiilianalüüs võib hõlmata prognoosimist, mis suurendab ebatäpsuste riski. Sisendandmed võivad olla ebatäpsed või ebaolulised või kontekstist välja võetud. Korrelatsioonide kindlakstegemiseks kasutatava algoritmiga võib olla midagi valesti.

Artikli 16 kohast õigust andmete parandamisele võib saada kasutada näiteks siis, kui üksikisik on paigutatud kategooriasse, mis kajastab tema suutlikkust ülesannet täita, ning kui profiil põhineb ebaõigel teabel. Üksikisikud võivad soovida vaidlustada kasutatud andmete või nende suhtes kohaldatud liigituse või kategooria õigsuse.

Õigused andmete parandamisele ja kustutamisele²⁷ kehtivad nii sisend-isikuandmete (profiili loomiseks kasutatavad isikuandmed) kui ka väljundandmete (profiil ise või isikule antud hinnang) puhul.

Artikliga 16 antakse andmesubjektile ühtlasi õigus täiendada isikuandmeid lisateabega.

Näide

Kohaliku arstikabineti arvutisüsteemis on üksikisik paigutatud suure südamehaiguste riskiga inimeste rühma. See profiil pole tingimata ebatäpne, isegi kui sellel isikul kunagi südamehaigusi ei esine. Profiilis on öeldud üksnes seda, et tema *tõenäosus* haigestuda *on suurem*. Statistika põhjal võib see faktiliselt õige olla.

²⁶Lk 9, artikli 29 tööühma suunised andmete ülekandmise õiguse kohta, WP242
http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=45685. Vaadatud 8. jaanuaril 2018.

²⁷ Isikuandmete kaitse üldmäärus – artikkel 17.

Töötlemise eesmärki arvesse võttes on andmesubjektil sellele vaatamata õigus esitada täiendav õiend. Eeltoodud stsenaariumi puhul võib see põhineda näiteks arenenumal meditsiinilisel arvutisüsteemil (ja statistilisel mudelil), mis võimaldab arvesse võtta lisaandmeid ja teha täpsemaid uuringuid kui see, mis on kohalikus arstikabinetis ja mille võimalused on piiratumad.

Õigus isikuandmete töötlemise piiramisele (artikkel 18) kehtib profiilianalüüsi igas etapis.

4. Artikkel 21 – õigus esitada vastuväiteid

Vastutav töötaja peab juhtima andmesubjekti tähelepanu *sõnaselgelt* artikli 21 lõigete 1 ja 2 kohase vastuväidete esitamise õiguse üksikasjadele ning esitama selle teabe selgelt ja muust teabest eraldi (artikli 21 lõige 4).

Artikli 21 lõike 1 kohaselt on andmesubjektil õigus oma konkreetsest olukorrast lähtudes esitada vastuväiteid töötlemise (sealhulgas profiilianalüüsi) suhtes. Vastutavatel töötajatelt nõutakse konkreetset selle õiguse tagamist kõigil juhtudel, kui töötlemine põhineb artikli 6 lõike 1 punktidel e või f.

Kui andmesubjekt seda õigust kasutab, peab vastutav töötaja katkestama²⁸ profiilianalüüsi protsessi (või vältima selle alustamist), välja arvatud juhul, kui ta tõendab, et töödeldakse mõjuval õiguspärasel põhjusel, mis kaalub üles andmesubjekti huvid, õigused ja vabadused. Ühtlasi võib vastutav töötaja olla kohustatud asjaomased isikuandmed kustutama²⁹.

Isikuandmete kaitse üldmääruses pole esitatud ühtegi selgitust selle kohta, mida võiks pidada mõjuvaks õiguspäraseks põhjuseks³⁰. Teatavatel juhtudel võib profiilianalüüs olla kasulik kogu ühiskonnale (või laiemale kogukonnale) ning mitte üksnes vastutava töötaja ärihuvide seisukohast, näiteks siis, kui seda kasutatakse nakkushaiguste leviku prognoosimiseks.

Vastutav töötaja peaks:

- võtma arvesse profiilianalüüsi olulisust oma konkreetse eesmärgi jaoks;
- võtma arvesse profiilianalüüsi mõju andmesubjekti huvidele, õigustele ja vabadustele – see peaks piirduma eesmärgi saavutamiseks vajaliku minimaalse mõjuga; ning
- viima ellu kaalumise.

Alati tuleb kaaluda vastutava töötaja konkureerivaid huve ja andmesubjekti vastuväite alust (mis võib olla isiklik, sotsiaalne või kutsealane). Erinevalt direktiivis 95/46/EÜ esitatust lasub mõjuva õiguspärase põhjuse tõendamise koormus vastutaval töötajal, mitte andmesubjektil.

Artikli 21 sõnastusest on selge, et kirjeldatud kaalumise erineb artikli 6 lõike 1 punktis f esitatust. Teisisõnu ei piisa sellest, kui vastutav töötaja näitab, et tema varasem õigustatud huvi analüüs oli

²⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 18 lõike 1 punkt d

²⁹ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 punkt c

³⁰ Vt selgitus õiguspärasuse kohta, artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma aramus 06/2014 andmete vastutava töötaja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses. 9. aprill 2014. Lk 24–26 http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

õige. Selle kaalumise puhul peab õigustatud huvi olema *mõjuv*, mis viitab sellele, et huvi üleskaalumiseks peavad ka vastuväited vastama rangematele kriteeriumidele.

Artikli 21 lõikega 2 antakse andmesubjektile *tingimusteta* õigus esitada vastuväiteid oma isikuandmete otseturunduse eesmärgil töötlemise suhtes, sealhulgas profiilianalüüsi suhtes sel määral, mil see on seotud kõnealuse otseturundusega³¹. See tähendab, et poolte huve pole vaja teineteise suhtes kaaluda; vastutav töötleja peab austama üksikisiku soove ilma vastuväite esitamise põhjuseid küsimata. Põhjenduses 70 on seda õigust selgitatud ja öeldud, et seda võib kasutada igal ajal ja tasuta.

IV. Artiklis 22 määratletud üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemist käsitlevad konkreetsed sätted

Artikli 22 lõikes 1 on öeldud:

Andmesubjektil on õigus, et tema kohta ei võetaks otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil, mis toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju.

Selles sättes kasutatav termin „õigus“ ei tähenda, et artikli 22 lõiget 1 kohaldataks üksnes siis, kui andmesubjekt õigust aktiivselt kasutab. Artikli 22 lõikes 1 on kehtestatud üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate otsuste tegemise üldine keeld. See keeld kehtib olenemata sellest, kas andmesubjekt võtab meetmeid seoses oma isikuandmete töötlemisega.

Kokkuvõttes on artiklis 22 sätestatud, et:

- i) üldjuhul kehtib üldine keeld automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilianalüüsil põhinevate üksikotsuste tegemise suhtes, millel on õiguslikud tagajärjed või mis avaldab talle samamoodi märkimisväärset mõju;
- ii) sellel reeglil on erandeid;
- iii) kui kohaldatakse üht eranditest, peavad olema kehtestatud meetmed, millega tagatakse andmesubjekti õiguste, vabaduste ja õigustatud huvide kaitse³².

See tõlgendus kinnitab isikuandmete kaitse üldmääruse aluspõhimõtetega kooskõlas olevat ideed, et andmesubjektil on kontroll oma isikuandmete üle. Artikli 22 tõlgendamine keeluna, mitte õigusena, millele saab tugineda, tähendab, et üksikisikud on automaatselt kaitstud sellise töötlemise võimaliku mõju eest. Artikli sõnastus viitab sellisele kavatsusele ning seda toetab ka põhjendus 71, milles on öeldud:

³¹ Vastutavad töötlejad, kes koguvad üksikisikutelt isikuandmeid nende kasutamiseks otseturunduse eesmärgil, peaksid kooskõlas artikli 12 lõikega 2 kaaluma andmesubjektidele lihtsa mooduse pakkumist kogumise ajal märkimiseks, et nad ei soovi, et nende andmeid otseturunduse eesmärgil kasutatakse, selle asemel et andmesubjektid peaksid hiljem kasutama oma vastuväite esitamise õigust.

³² Põhjenduses 71 on öeldud, et sellise töötlemise korral tuleks „kehtestada sobivaid kaitsemeetmeid, mis peaksid hõlmama andmesubjektile konkreetse teabe andmist ja õigust otsesele isiklikule kontaktile, õigust väljendada oma seisukohta, õigust saada selgitust otsuse kohta, mis tehti pärast sellist hindamist, ning õigust seda otsust vaidlustada“.

„Sellisel töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil põhinev otsuste tegemine **peaks aga olema lubatud** siis, kui see on sõnaselgelt lubatud [---] liidu või liikmesriigi õigusega [---] või kui see on vajalik [---] lepingu sõlmimiseks või täitmiseks või siis, kui andmesubjekt on andnud selleks oma selgesõnalise nõusoleku“.

See tähendab, et artikli 22 lõike 1 kohane töötlemine pole üldiselt lubatud³³.

Artikli 22 lõike 1 kohast keeldu kohaldatakse aga *üksnes* konkreetsetel asjaoludel, kui automatiseeritud töötlusel sealhulgas profiilianalüüsil põhineval otsusel on kellegi jaoks õiguslikud tagajärjed või sarnane märkimisväärne mõju, nagu käesolevates suunistes täpsemalt selgitatud. Isegi neil juhtudel on kindlaks määratud erandid, mille puhul selline töötlemine on lubatud.

Nõutavad kaitsemeetmed, mida on üksikasjalikumalt arutatud allpool, hõlmavad õigust olla teavitatud (mida käsitletakse artiklites 13 ja 14 – täpsemalt sisuline teave kasutatava loogika kohta ning selle kohta, millised on töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks) ja kaitsemeetmeid nagu õigus otsesele isiklikule kontaktile ja õigus otsus vaidlustada (mida käsitletakse artikli 22 lõikes 3).

Iga töötlemise korral, mis kujutab endast andmesubjektile tõenäoliselt suurt ohtu, peab vastutav töötleja tegema [andmekaitsealase mõjuhinna](#).³⁴ Lisaks mistahes muude töötlemisega seotud ohtude käsitlemise võimaldamisele võib andmekaitsealane mõjuhinna olla eriti kasulik vastutavatele töötlejatele, kes pole kindlad, kas nende kavandatav tegevus vastab artikli 22 lõikes 1 esitatud määratlusele, ning milliseid kaitsemeetmeid tuleb rakendada, kui töötlemine on kindlakstehtud erandi tõttu lubatud.

A. **Üksnes automatiseeritud töötlusel põhinev otsus**

Artikli 22 lõikes 1 on viidatud otsustele, mis „põhinevad üksnes“ automatiseeritud töötlusel. See tähendab, et inimene ei osale otsustusprotsessis.

Näide

Automatiseeritud protsessi tulemusel saadakse sisuliselt soovitus andmesubjekti kohta. Kui inimene vaatab otsuse läbi ja võtab lõpliku otsuse tegemisel arvesse muid tegureid, ei põhineks see otsus „üksnes“ automatiseeritud töötlusel.

Vastutav töötleja ei saa vältida artikli 22 sätete kohaldamist inimese sekkumise fabritseerimisega. Näiteks kui keegi kohaldab automaatselt loodud profiile regulaarselt üksikisikute suhtes ning sellel pole tegelikku mõju tulemusel, on siiski tegemist üksnes automatiseeritud töötlusel põhineva otsusega.

³³ Lisamärkused artikli 22 keeluna tõlgendamise kohta on esitatud 2. lisas.

³⁴ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühm. Suunised, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhinna ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679. 4. aprill 2017. Euroopa Komisjon. http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44137, vaadatud 24. aprillil 2017.

Et tegu oleks inimese sekkumisega, peab vastutav töötleja tagama, et otsuse läbivaatamine on mõtestatud, mitte üksnes tühi liigutus. Seda peaks tegema keegi, kellel on volitused ja pädevus otsust muuta. Ta peaks analüüsi käigus arvesse võtma kõiki asjakohaseid andmeid.

Andmekaitsealases mõjuhinnangus peaks vastutav töötleja kindlaks tegema ja märkima inimese sekkumise taseme otsustusprotsessis ning selle, millises etapis sekkumine toimub.

B. Õiguslikud tagajärjed või samamoodi märkimisväärne mõju

Isikuandmete kaitse üldmääruses on tunnistatud, et automatiseeritud otsuste tegemisel, sealhulgas profiilianalüüsil võivad olla üksikisikutele rasked tagajärjed. Isikuandmete kaitse üldmääruses pole määratletud termineid „õiguslik“ või „samamoodi märkimisväärne“, aga sõnastusest on selge, et artikli 22 kohaldamisalasse kuulub üksnes oluline ja tugev mõju.

Õiguslike tagajärgedega otsus

Õiguslike tagajärgede puhul peab üksnes automatiseeritud töötlemisel põhinev otsus mõjutama kellegi juriidilisi õigusi, näiteks ühinemisvabadust, vabadust valimistel hääletada või kohtusse pöörduda. Õiguslik tagajärg võib olla ka miski, mis mõjutab isiku õiguslikku seisundit või nende lepingust tulenevaid õigusi. Näited selliste tagajärgede kohta hõlmavad üksikisiku kohta tehtud automatiseeritud otsuseid, millega kaasneb:

- lepingu tühistamine;
- õigus saada konkreetset õigusaktidega kehtestatud sotsiaalhüvitist, näiteks lapsetoetust või majutustoetust, või selle hüvitise andmisest keeldumine;
- riiki sisenemise keelamine või kodakondsuse andmisest keeldumine.

„Avaldab talle samamoodi märkimisväärset mõju“

Isegi kui otsustusprotsessil pole mõju inimeste juriidilistele õigustele, võib see siiski kuuluda artikli 22 kohaldamisalasse, kui sellel on võrdväärne või kui see avaldab samamoodi märkimisväärset mõju.

Teisisõnu, isegi kui andmesubjekti juriidilised õigused või kohustused ei muutu, võib talle avalduv mõju olla siiski piisav, et ta vajaks selle sätte kohast kaitset. Isikuandmete kaitse üldmääruses on lisatud fraasile „märkimisväärset mõju“ sõna „samamoodi“ (mida direktiivi 95/46/EÜ artiklis 15 pole). Seega peab *märkimisväärsus* olema sarnane õiguslike tagajärgedega otsuse omaga.

Põhjenduses 71 on esitatud järgmised tüüpilised näited: „veebipõhise krediititaotluse automaatne tagasilükkamine“ või „veebipõhine tööle värbamine ilma inimsekkumiseta“.

Et andmete töötlemine kedagi märkimisväärselt mõjutaks, peab töötlemise mõju olema piisavalt suur või oluline, et olla tähelepanuväärne. Teisisõnu peab otsusel olema potentsiaal:

- mõjutada märkimisväärselt asjaomaste üksikisikute olukorda, käitumist või valikuid;
- avaldada andmesubjektile pikaajalist või püsivat mõju või
- tuua kõige äärmuslikumal juhul kaasa üksikisikute tõrjutuse või diskrimineerimise.

Keeruline on täpselt öelda, mis oleks piisavalt *märkimisväärne*, et neile kriteeriumidele vastata, aga järgmised otsused võivad sellesse kategooriasse kuuluda:

- otsused, mis mõjutavad kellegi rahalist olukorda, näiteks nende laenukõlblikkust;

- otsused, mis mõjutavad kellegi juurdepääsu terviseteenustele;
- otsused, millega võetakse ära kellegi töövõimalus või pannakse ta väga ebasoodsasse olukorda;
- otsused, mis mõjutavad kellegi juurdepääsu haridusele, näiteks ülikooli vastuvõtmist.

See toob meid ka internetireklaami küsimuseni, mis sõltub aina enam automatiseeritud vahenditest ning hõlmab üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemist. Lisaks III peatükis käsitletud isikuandmete kaitse üldmääruse üldsätete järgimisele võivad asjakohased olla ka kavandatava e-privaatuse direktiivi sätted. Lapsed vajavad suuremat kaitset, nagu käsitletud allpool V peatükis.

Otsus edastada profiilianalüüsil põhinevat suunatud reklaami ei avalda paljudel tüüpilistel juhtudel üksikisikutele samamoodi märkimisväärset mõju, näiteks tavalise veebipõhise moeäri reklaami puhul, milles lähtutakse lihtsast demograafilisest profiilist: „Brüsseli piirkonna 25–35-aastased naised, kes on tõenäoliselt huvitatud moest ja teatavatest rõivaesemetest“.

Selline mõju on aga võimalik olenevalt juhtumi eripäradest, sealhulgas järgmisest:

- profiilianalüüsi protsessi sekkuv laad, sealhulgas üksikisikute jälgimine seoses eri veebisaitide, seadmete ja teenustega;
- asjaomaste üksikisikute ootused ja soovid;
- reklaami esitamise viis; või
- sihtrühma kuuluvate andmesubjektide haavatavust puudutava teabe kasutamine.

Töötlemine, millel võib olla üksikisikutele üldiselt väike mõju, võib märkimisväärselt mõjutada teatavaid ühiskonnarühmi, nagu vähemusrühmad või kaitset vajavad täisealised. Näiteks kui kellelegi, kes on teadaolevalt või võib tõenäoliselt olla rahalistes raskustes, suunatakse korrapäraselt kõrge intressimääraga laenu reklaame, võib ta need pakkumised vastu võtta ja veel suurematesse võlgadesse sattuda.

Automatiseeritud otsuste tegemisel, millega kaasnevad isikuandmetel või isikuomadustel põhinevad hinnaerinevused, võib samuti olla märkimisväärne mõju, näiteks kui üle jõu käivad hinnad ei lase kellelgi teatavaid kaupu või teenuseid kasutada.

Samamoodi märkimisväärse mõju võivad kaasa tuua ka muude üksikisikute teod, mitte selle isiku omad, kellega automatiseeritud otsus seotud on. Seda on näitega illustreeritud allpool.

Näide

Hüpoteetiliselt võib krediitkaardiettevõtte vähendada kliendi kaardi limiiti, tuginedes kliendi enda tagasimaksete ajaloo asemel ebatraditsioonilistele krediidikriteeriumidele, näiteks muude samas piirkonnas elavate ja samades kauplustes sisseoste tegevate klientide analüüsile.

See võib tähendada, et keegi jääb teiste tegude tõttu võimalustest ilma.

Teises kontekstis võib selliste näitajate kasutamise eelis olla see, et krediiti antakse neile inimestele, kellel pole tavapärasest krediitajalugu ja kes poleks muidu krediiti saanud.

C. Erandid keelust

Artikli 22 lõikes 1 on sätestatud üldine keeld teha üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevaid üksikotsuseid, millel on õiguslikud tagajärjed või mis avaldavad samamoodi märkimisväärset mõju, nagu kirjeldatud eespool.

See tähendab, et vastutav töötleja ei tohiks ellu viia artikli 22 lõikes 1 kirjeldatud töötlemist, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse üht artikli 22 lõikes 2 esitatud eranditest, mille puhul otsus:

- a) on vajalik lepingu täitmiseks või sõlmimiseks;
- b) on lubatud vastutava töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, milles on sätestatud ka asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks; või
- c) põhineb andmesubjekti sõnaselgel nõusolekul.

Kui otsustamine hõlmab artikli 9 lõikes 1 määratletud andmete eriliike, peab vastutav töötleja ühtlasi tagama, et ta täidab artikli 22 lõikes 4 sätestatud nõudeid.

1. Lepingu täitmine

Vastutavad töötlejad võivad tahta kasutada lepingulistel eesmärkidel automatiseeritud otsuste tegemise protsesse, sest nad leiavad, et see on eesmärgi saavutamiseks kõige asjakohasem viis. Inimese korrapärane sekkumine võib mõnikord olla ebapraktiline või võimatu töödeldavate andmete koguse tõttu.

Vastutav töötleja peab olema võimeline näitama, et selline töötlemine on vajalik, võttes arvesse seda, kas võimalik oleks kasutada ka eraellu vähem sekkuvat meetodit.³⁵ Kui sama eesmärgi saavutamiseks on olemas muud tõhusad ja vähem sekkuvad vahendid, poleks töötlemine „vajalik“.

Artikli 22 lõikes 1 kirjeldatud automatiseeritud otsuste tegemine võib olla vajalik ka lepinguelse töötlemise korral.

Näide

Ettevõtte reklaamib vaba töökohta. Kuna asjaomasele ettevõttele töötamine on atraktiivne, saab ettevõtte kümneid tuhandeid taotlusi. Taotluste erakordselt suure hulga tõttu võib ettevõtte leida, et on peaaegu võimatu sobivaid kandidaate kindlaks teha, ilma et esmalt kasutataks täiesti automatiseeritud töötlemist asjakohatute taotluste väljasõelumiseks. Sellel juhul võib automatiseeritud otsuste tegemine olla vajalik kandidaatide nimekirja koostamiseks eesmärgiga sõlmida andmesubjektiga leping.

III peatüki (B jaos) on antud rohkem teavet lepingute kui töötlemise õigusliku aluse kohta.

2. Lubatud liidu või liikmesriigi õigusega

Automatiseeritud otsuste tegemine, sealhulgas profiilianalüüs võiks artikli 22 lõike 2 punkti b kohaselt toimuda, kui see on lubatud liidu või liikmesriigi õigusega. Asjaomases õiguses peavad olema

³⁵ Buttarelli, Giovanni. „Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data. A Toolkit“, Euroopa Andmekaitseinspektor, 11. aprill 2017, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-04-11_necessity_toolkit_en_0.pdf. Vaadatud 24. aprillil 2017.

sätetatud ka asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks.

Põhjenduses 71 on öeldud, et see võib hõlmata artikli 22 lõikes 1 määratletud automatiseeritud otsuste tegemist pettuste ja maksudest kõrvalehoidumise järelevalve ja ennetamise eesmärkidel või vastutava töötaja osutatava teenuse turvalisuse ja usaldusvääruse tagamiseks.

3. Sõnaselge nõusolek

Artiklis 22 on esitatud *sõnaselge* nõusoleku nõue. Töötlemisega, mis vastab artikli 22 lõikes 1 esitatud määratlusele, kaasnevad märkimisväärsed andmekaitseohud ning seega on asjakohane üksikisikute kõrgetasemeline kontroll isikuandmete üle.

Isikuandmete kaitse üldmääruses pole sõnaselget nõusolekut määratletud. Artikli 29 töörihma suunistes nõusoleku kohta³⁶ on esitatud juhised selle kohta, kuidas seda tuleks tõlgendada.

III peatüki (B jaos) on antud rohkem teavet nõusoleku kohta üldiselt.

D. Isikuandmete eriliigid – artikli 22 lõige 4

Automatiseeritud otsuste tegemine (mida on kirjeldatud artikli 22 lõikes 1), mis hõlmab isikuandmete eriliike, on lubatud üksnes järgmiste kumulatiivsete tingimuste korral (artikli 22 lõige 4):

- tegemist on artikli 22 lõike 2 kohase erandiga ning
- kohaldatakse artikli 9 lõike 2 punkti a või g.

Artikli 9 lõike 2 punkt a – andmesubjekti sõnaselge nõusolek; või

artikli 9 lõike 2 punkt g – töötlemine on vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning on proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austab isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud on sobivad ja konkreetset meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitsmiseks.

Mõlemal eeltoodud juhul peab vastutav töötaja kehtestama asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks.

E. Andmesubjekti õigused³⁷

1. Artikli 13 lõike 2 punkt f ja artikli 14 lõike 2 punkt g – õigus olla teavitatud

³⁶ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihm. Suunised määruse 2016/679 kohase nõusoleku kohta, WP259. 28. november 2017, http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48849. Vaadatud 18. detsembril 2017.

³⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 12 on sätestatud andmesubjekti õiguste teostamise kord.

Pidades silmas võimalikke ohte ja sekkumist, mis artikli 22 kohaldamisalasse kuuluva profiilianalüüsiga andmesubjektide õiguste jaoks kaasneb, peaksid vastutavad töötledjad oma läbipaistvuskohustuste suhtes eriti tähelepanelikud olema.

Artikli 13 lõike 2 punktiga f ja artikli 14 lõike 2 punktiga g nõutakse vastutavatelt töötledjatelt konkreetse ja lihtsalt kättesaadava teabe esitamist üksnes automatiseeritud töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil põhineva otsuste tegemise kohta, mis toob kaasa õiguslikke tagajärgi või avaldab samamoodi märkimisväärset mõju³⁸.

Kui vastutav töötledja teeb automatiseeritud otsuseid, nagu kirjeldatud artikli 22 lõikes 1, peab ta:

- teavitama andmesubjekti sellise tegevuse elluviimisest;
- esitama sisulise teabe kasutatava loogika kohta ning
- selgitama sellise töötlemise tähtsust ja prognoositavaid tagajärgi.

Selle teabe esitamine aitab vastutavatel töötledjatel ühtlasi tagada, et nad võtavad mõnesid vajalikke kaitsemeetmeid, nagu osutatud artikli 22 lõikes 3 ja põhjenduses 71.

Kui automatiseeritud otsuste tegemine ja profiilianalüüs ei vasta artikli 22 lõikes 1 esitatud määratlusele, on sellegipoolest hea tava eeltoodud teabe esitada. Igal juhul peab vastutav töötledja esitama andmesubjektile piisavalt teavet, et muuta töötlemine õiglaseks³⁹ ning täita kõiki muid artiklite 13 ja 14 kohaseid teabe esitamise nõudeid.

Sisuline teave „kasutatava loogika“ kohta

Masinõppe areng ja keerukus võivad raskendada mõistmist, kuidas automatiseeritud otsuste tegemise protsess ja profiilianalüüs toimivad.

Vastutav töötledja peaks leidma lihtsad viisid, kuidas teavitada andmesubjekti otsusele jõudmise loogikast ja kriteeriumitest, millele otsustamisel tuginetakse. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt peab vastutav töötledja esitama sisulise teabe kasutatava loogika kohta, mitte tingimata kasutatud algoritmide keeruka selgituse või täieliku algoritmi⁴⁰. Esitatav teave peaks aga olema piisavalt põhjalik, et andmesubjekt mõistaks otsuse tegemise põhjuseid.

Näide

Vastutav töötledja kasutab krediidi hinnangut üksikisiku laenu taotluse hindamiseks ja tagasilükkamiseks. Hinnangu võis anda krediidiinfoagentuur või see võidi arvutada otse vastutava töötledja andmete põhjal.

Kui vastutav töötledja sellele hinnangule tugineb, peaks ta olenemata selle teabe allikast (ja kui

³⁸ Sellele on viidatud artikli 22 lõigetes 1 ja 4. Töörühma suunistes läbipaistvuse kohta käsitletakse teabe esitamise üldnõudeid, mis on sätestatud artiklites 13 ja 14.

³⁹ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 60: „Vastutav töötledja peaks esitama andmesubjektile igasuguse täiendava teabe, mis on vajalik õiglase ja läbipaistva töötlemise tagamiseks, võttes arvesse isikuandmete töötlemise konkreetseid asjaolusid ja konteksti. Lisaks tuleks andmesubjekti teavitada profiilianalüüsi olemasolust ja sellise analüüsi tagajärgedest“.

⁴⁰ Keerukus pole vabandus andmesubjektile teabe esitamata jätmiseks. Põhjenduses 58 on märgitud, et läbipaistvuse põhimõte on „eriti asjakohane [...] muudes olukordades, mille puhul osapoolte arvukuse ja kasutatava tehnoloogia keerukuse tõttu on andmesubjektidel raske teada saada ja mõista, kas kogutakse tema isikuandmeid, kes neid kogub ja millisel eesmärgil, nagu näiteks veebireklaami puhul.“

isikuandmeid pole saadud andmesubjektilt, tuleb artikli 14 lõike 2 kohaselt teave allika kohta andmesubjektile esitada) olema võimeline seda ja selle loogikat andmesubjektile selgitama.

Vastutav töötleja selgitab, et see protsess võimaldab tal teha õiglasi ja vastutustundlikke laenuotsuseid. Ta esitab teabe peamiste näitajate kohta, mida otsusele jõudmisel arvesse võetakse, ning nende näitajate allika ja asjakohasuse kohta. See teave võib olla näiteks järgmine:

- teave, mille andmesubjekt on taotluse vormis esitanud;
- teave varasema maksekäitumise, sealhulgas maksevõlgnevuste kohta; ning
- ametlike avalike registrite teave, näiteks teave varasemate pettuste ja maksejõuetuse kohta.

Samuti esitab vastutav töötleja andmesubjektile teabe selle kohta, et kasutatud krediidihindamise meetodeid katsetatakse korrapäraselt, tagamaks nende õiglus, tõhusus ja erapooletus. Artikli 22 lõike 3 sätete kohaselt esitab vastutav töötleja kontaktandmed, et andmesubjekt saaks taotleda tagasilükkamise otsuse uuesti läbivaatamist.

Tähtsus ja prognoositavad tagajärjed

Need terminid viitavad sellele, et teavet tuleb anda kavandatava või tulevase töötlemise kohta ning selle kohta, kuidas automatiseeritud otsuste tegemine võib andmesubjekti mõjutada⁴¹. Et see teave oleks sisukas ja arusaadav, tuleks esitada tõsielulisi ja konkreetseid näiteid võimaliku mõju laadi kohta.

Digitaalses keskkonnas võib vastutavatel töötlejatel olla võimalik kasutada lisavahendeid selle mõju illustreerimiseks.

Näide

Kindlustusettevõtte kasutab automatiseeritud otsuste tegemise protsessi, et määrata klientide sõidukäitumise jälgimise põhjal liikluskindlustusmaksed. Et kajastada töötlemise tähtsust ja prognoositavaid tagajärgi, selgitab ettevõtte, et ohtlik sõidustiil võib kaasa tuua suuremad kindlustusmaksed, ning pakub mobiilirakendust, milles võrreldakse fiktiivseid juhte, kellest ühel on ohtlikud juhtimisharjumused, näiteks järsk kiirendamine ja viimasel hetkel pidurdamine.

Ettevõtte kasutab graafikat, et anda nõuandeid selle kohta, kuidas neid harjumusi parandada ja kindlustusmaksed vähendada.

Vastutavad töötlejad saavad kasutada sarnaseid visuaalseid meetodeid, et selgitada, kuidas otsus on tehtud.

2. Artikli 15 lõike 1 punkt h – õigus tutvuda andmetega

⁴¹ Euroopa Nõukogu. Euroopa Nõukogu konventsiooni nr 108 ajakohastatud versiooni seletuskirja projekt, lõige 75: „Andmesubjektidel peaks olema õigus teada oma andmete töötlemise aluseks olevat põhjenduskäiku, sealhulgas mistahes järeldustele jõudmisega päädinud põhjenduskäigu tagajärgi, eelkõige juhtudel, mis hõlmavad algoritimide kasutamist automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemiseks. Näiteks krediidihindamise puhul peaks neil olema õigus saada teavet oma andmete töötlemise aluseks oleva loogika kohta, mille põhjal jah- või ei-otsus tehti, mitte üksnes teavet otsuse enda kohta. Kui neid elemente ei mõisteta, ei pruugita tõhusalt rakendada muid olulisi kaitsemeetmeid, nagu õigus esitada vastuväiteid ja õigus esitada kaebus pädevale asutusele.“

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806b6ec2>. Vaadatud 24. aprillil 2017.

Artikli 15 lõike 1 punkti h kohaselt on andmesubjektidel õigus saada üksnes automatiseeritud otsuste tegemise, sealhulgas profiilianalüüsi kohta sama teavet, nagu nõutakse artikli 13 lõike 2 punktiga f ja artikli 14 lõike 2 punktiga g, nimelt:

- teavet automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise kohta;
- sisulist teavet kasutatava loogika kohta ning
- teavet sellise töötlemise tähtsuse ja prognoositavate tagajärgede kohta andmesubjekti jaoks.

Lähtudes oma artikli 13 kohastest kohustustest, peaks vastutav töötleja olema juba andnud andmesubjektile selle teabe⁴².

Artikli 15 lõike 1 punktis h on öeldud, et vastutav töötleja peaks esitama andmesubjektile teabe töötlemise *prognoositavate tagajärgede* kohta, mitte *konkreetselt* otsuse selgituse. Põhjenduses 63 on seda selgitatud, märkides, et igal andmesubjektil peaks olema õigus saada „teade“ automatiseeritud andmetöötlemise, sealhulgas kasutatud loogika kohta ning (*vähemalt* juhul kui töötlemine põhineb profiilianalüüsil) töötlemise tagajärgede kohta.

Kui andmesubjektid kasutavad oma artikli 15 kohaseid õigusi, on neil võimalik saada teada nende kohta tehtud otsusest, sealhulgas profiilianalüüsil põhinevast otsusest.

Vastutav töötleja peaks esitama andmesubjektile üldteabe (eelkõige tegurite kohta, mida otsustusprotsessis arvesse võeti ja nende vastava tähtsuse kohta koondtasandil), mis on andmesubjektile ühtlasi kasulik otsuse vaidlustamiseks.

F. Asjakohaste kaitsemeetmete kehtestamine

Kui töötlemise alus on artikli 22 lõike 2 punkt a või c, peavad vastutavad töötlejad artikli 22 lõike 3 kohaselt rakendama asjakohaseid meetmeid, et kaitsta andmesubjekti õigusi ja vabadusi ning õigustatud huve. Artikli 22 lõike 2 punkti b kohaselt peavad ka liidu või liikmesriigi õiguses, mille alusel töötlemine lubatud on, olema sätestatud asjakohased kaitsemeetmed.

Need meetmed peaksid hõlmama vähemalt viisi, kuidas andmesubjektil on võimalik saada otsene isiklik kontakt, väljendada oma seisukohta ja vaidlustada otsus.

Inimese sekkumine on põhielement. Läbivaatamisega peaks tegelema keegi, kellel on asjakohased volitused ja võime otsust muuta. Läbivaataja peaks asjakohaseid andmeid, sealhulgas mistahes lisateavet, mida andmesubjekt esitab, põhjalikult hindama.

Põhjenduses 71 on rõhutatud, et *igal juhul* peaksid sobivad kaitsemeetmed muu hulgas hõlmama:

[---] andmesubjektile konkreetse teabe andmist ja [---] õigust saada selgitust otsuse kohta, mis tehti pärast sellist hindamist, ning õigust seda otsust vaidlustada.

Vastutav töötleja peab pakkuma andmesubjektile lihtsat viisi nende õiguste kasutamiseks.

See rõhutab vajadust töötlemise läbipaistvuse järele. Andmesubjekt saab otsuse vaidlustada või oma seisukohta väljendada üksnes siis, kui ta mõistab täielikult, kuidas ja mille põhjal otsus on tehtud. Läbipaistvusnõudeid on käsitletud IV peatükis (E jaos).

⁴² Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 12 lõikes 3 on selgitatud selle teabe esitamise tähtaegu.

Kogutud või jagatud andmete vigasus või kallutatus või automatiseeritud otsuste tegemise protsessi vigasus või kallutatus võib kaasa tuua:

- väärade liigitamise; ning
- ebatäpsetel prognoosidel põhinevad hinnangud, mis
- mõjutavad üksikisikuid negatiivselt.

Vastutavad töötajad peaksid töödeldavaid andmekogusid sageli hindama, et kontrollida kallutatust, ning töötama välja viisid, kuidas tegeleda kahjustavate elementidega, sealhulgas liigse tuginemisega korrelatsioonidele.

Süsteemid, millega algoritme kontrollitakse, ning automatiseeritud otsuste tegemise, sealhulgas profiilianalüüsi täpsuse ja asjakohasuse korrapärase läbivaatamine on samuti kasulikud meetmed.

Vastutavad töötajad peaksid kehtestama asjakohased menetlused ja meetmed vigade, ebatäpsuste⁴³ või eriliiki andmetel põhineva diskrimineerimise vältimiseks. Neid meetmeid tuleks võtta tsükliliselt; mitte üksnes profiilide loomise etapis, vaid ka pidevalt, kui profiile üksikisikute suhtes kohaldatakse. Sellise kontrollimise tulemusi tuleks arvesse võtta süsteemi arendamisel.

Veel näiteid asjakohaste kaitsemeetmete kohta leiate [soovituste](#) jaost.

V. Lapsed ja profiilianalüüs

Isikuandmete kaitse üldmääruses on kehtestatud vastutavatele töötajatele laste isikuandmete töötlemisel lisakohustused.

Artiklis 22 pole eristatud, kas töötlemine puudutab täiskasvanuid või lapsi. Põhjenduses 71 on aga öeldud, et üksnes automatiseeritud otsuste tegemist, sealhulgas profiilianalüüsi, millel on õiguslikud tagajärjed või samamoodi märkimisväärne mõju, ei tohiks kohaldada laste suhtes⁴⁴. Kuna seda sõnastust artiklis endas ei kasutata, ei leia artikli 29 tööühm, et see annaks edasi sellise töötlemise absoluutset keeldu laste puhul. Seda põhjendust silmas pidades leiab artikli 29 tööühm aga, et vastutavad töötajad peaksid üldjuhul tuginema töötlemise põhjendamisel artikli 22 lõike 2 kohastele eranditele.

Sellele vaatamata võib esineda olukordi, kus vastutavad töötajad peavad tegema seoses lastega üksnes automatiseeritud otsuseid, sealhulgas profiilianalüüsi, millel on õiguslikud tagajärjed või mis avaldab samamoodi märkimisväärset mõju, näiteks selleks, et kaitsta laste heaolu. Siis võib andmeid sõltuvalt asjaoludest töödelda artikli 22 lõike 2 punktides a, b või c sätestatud erandite alusel.

Sellistel juhtudel peavad olema kehtestatud asjakohased kaitsemeetmed, nagu nõutud artikli 22 lõike 2 punktiga b ja artikli 22 lõikega 3, ning need peavad lastele sobima. Vastutav töötaja peab tagama, et need kaitsemeetmed on tõhusad nende laste õiguste, vabaduste ja õigustatud huvide kaitsmisel, kelle andmeid nad töötlevad.

⁴³ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 71 on öeldud:

„Selleks et tagada andmesubjekti suhtes õiglane ja läbipaistev töötlemine, võttes arvesse isikuandmete töötlemise konkreetseid asjaolusid ja konteksti, peaks vastutav töötaja kasutama profiilianalüüsiks asjakohaseid matemaatilisi või statistilisi menetlusi, rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada eelkõige ebaõigeid isikuandmeid põhjustavate tegurite korrigeerimine ja vigade tegemise ohu minimeerimine [---].“

⁴⁴ Põhjendus 71 – „Selline meede ei tohiks puudutada last“.

Vajadusele laste erilise kaitse järele on viidatud põhjenduses 38, milles on öeldud:

„Laste isikuandmed väärivad erilist kaitset, kuna lapsed ei pruugi olla piisavalt teadlikud asjaomastest ohtudest, tagajärgedest ja kaitsemeetmetest ning oma õigustest seoses isikuandmete töötlemisega. Niisugune eriline kaitse peaks eelkõige rakenduma laste isikuandmete kasutamisel turunduse eesmärgil või isiku või kasutajaprofiili loomiseks ja laste isikuandmete kogumisel otse lastele pakutavate teenuste kasutamise puhul“.

Artikliga 22 ei keelata vastutavatel töötajatel teha laste kohta üksnes automatiseeritud otsuseid, kui otsusel pole lapse jaoks õiguslikke tagajärgi või kui see ei avalda samamoodi märkimisväärset mõju. Sellise üksnes automatiseeritud otsuste tegemisega, mis mõjutab lapse valikuid ja käitumist, võivad aga olenevalt asjaomaste valikute ja käitumise laadist kaasneda laste jaoks õiguslikud tagajärjed ja samamoodi märkimisväärne mõju.

Kuna lapsed esindavad haavatavamast ühiskonnarühmast, peaksid organisatsioonid üldiselt hoiduma nende profiilide koostamisest turunduse eesmärgil⁴⁵. Lapsed võivad olla veebikeskkonnas eriti tundlikud ning käitumispõhine reklaam võib neid rohkem mõjutada. Näiteks veebimängude puhul võidakse profiilianalüüsi kasutada selleks, et suunata reklaam nendele mängijatele, kes võivad algoritmi põhjal mängus tõenäolisemalt raha kulutada, ning et pakkuda personaalsemaid reklaame. Lapse vanus ja küpsus võivad mõjutada nende võimet mõista sellise turundamise ajendeid või tagajärgi⁴⁶.

Artikli 40 lõike 2 punktis g on sõnaselgelt viidatud selliste toimumisjuhendite koostamisele, mis sisaldavad lastega seotud kaitsemeetmeid; võimalik võib olla ka olemasolevate toimumisjuhendite arendamine⁴⁷.

VI. Andmekaitsealased mõjuhindangud ja andmekaitseametnikud

Vastutus on oluline teema ning üks isikuandmete kaitse üldmääruses esitatud sõnaselgetest nõuetest.⁴⁸

Ühe peamise vastutusvahendina võimaldab andmekaitsealane mõjuhindang vastutaval töötajal hinnata automatiseeritud otsuste tegemisega, sealhulgas profiilianalüüsiga seotud ohte. See on viis näitamiseks, et nende ohtudega tegelemiseks on kehtestatud asjakohased meetmed ning et järgitakse isikuandmete kaitse üldmäärust.

⁴⁵ Artikli 29 tööühma 27. veebruaril 2013. aastal vastu võetud arvamuses 02/2013 nutiseadmete rakenduste kohta (WP202) on leheküljel 26 eraldi jaos 3.10 laste kohta sätestatud, et „vastutavad töötajad ei tohiks töödelda laste andmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil otseselt ega kaudselt, sest lapsed ei mõista seda ning seega pole tegemist seadusliku töötlemisega“.

⁴⁶ ELi uuringus [sotsiaalmeedia, veebimängude ja mobiilirakenduste kaudu turundamise mõju kohta laste käitumisele](#) leiti, et turundustavadel on laste käitumisele selge mõju. Uuring tehti 6–12-aastaste laste kohta.

⁴⁷ Üks näide lastele turundamist käsitleva käitumisjuhendi kohta on juhend, mida sisaldab Euroopa Otseturunduse Assotsiatsioonide Liidu tegevusjuhend, mis on kättesaadav aadressil <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/2091875.pdf>, vaadatud 15. mail 2017. Vt eelkõige: „6.2 Turundajad, kelle reklaamid on suunatud lastele või kelle jaoks lapsed on tõenäoliselt osa nende sihtrühmast, ei tohiks kasutada ära laste kergeusklõpsu, lojaalsust, haavatavust või kogemuste puudumist; 6.8.5 Turundajad ei tohiks muuta lapse juurdepääsu veebisaidile sõltuvaks üksikasjalike isikuandmete kogumisest. Eelkõige ei tohiks kasutada eristiimuleid, nagu auhinnad ja mängud, et ajendada lapsi üksikasjalikke isikuandmeid avaldama.“

⁴⁸ Nagu nõutakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikes 2.

Artikli 35 lõike 3 punktis a rõhutatakse vastutavale töötlejale kehtivat nõuet teha andmekaitsealane mõjuhindang järgmisel juhul:

füüsiliste isiklike aspektide *süsteemiline ja ulatuslik hindamine*, mis põhineb automaatsel isikuandmete töötlemisel, *sealhulgas* profiilianalüüsil, ja millel põhinevad otsused, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut;

Artikli 35 lõike 3 punktis a viidatakse hindamisele, mis hõlmab profiilianalüüsi ning otsuseid, mis „põhinevad“ automaatsel töötlemisel, mitte „üksnes“ automaatsel töötlemisel. Saame sellest aru nii, et artikli 35 lõike 3 punkti a kohaldatakse otsuste tegemise, sealhulgas profiilianalüüsi suhtes, millel on õiguslikud tagajärjed või mis avaldavad samamoodi märkimisväärset mõju ja mis *pole* täielikult automatiseeritud, aga ka üksnes automatiseeritud otsuste tegemise suhtes, mis on määratletud artikli 22 lõikes 1.

Kui vastutav töötleja kavandab „mudelit“, mille abil tehakse *üksnes* automatiseeritud otsuseid, millel on üksikisikutele *suur mõju* ja mis põhinevad nende kohta loodud *profiilidel*, ning ta *ei saa* tugineda üksikisiku nõusolekule, üksikisikuga sõlmitud lepingule ega lubavatele õigusaktidele, ei tohiks vastutav töötleja jätkata.

Vastutav töötleja saab siiski kavandada profiilianalüüsil põhinevate otsuste tegemise „mudelit“, kui ta suurendab märkimisväärset inimese sekkumise määra, et mudelit *ei saaks enam käsitleda täielikult automatiseeritud otsuste tegemise protsessina*, kuigi töötlemine võib sellele vaatamata kujutada endast ohtu üksikisikute põhiõigustele ja -vabadustele. Sellisel juhul peab vastutav töötleja tagama, et ta suudab need ohud kõrvaldada ja täita käesolevate suuniste III peatükis kirjeldatud nõudeid.

Samuti võib andmekaitsealane mõjuhindang olla vastutava töötleja jaoks kasulik viis, kuidas kindlaks teha, millised meetmed nad töötlemisega seotud andmekaitseohtudega tegelemiseks kehtestavad. Need meetmed⁴⁹ võivad hõlmata järgmist:

- andmesubjekti teavitamine automatiseeritud otsuste tegemisest ja sellisel otsustamisel kasutatavast loogikast;
- töötlemise tähtsuse ja prognoositavate tagajärgede selgitamine andmesubjektile;
- otsuse vaidlustamise võimaluse pakkumine andmesubjektile ning
- oma seisukohta väljendamise võimaluse andmine andmesubjektile.

Olenevalt juhtumi eripäradest võib muude profiilianalüüsi tegevuste puhul andmekaitsealane mõjuhindang vajalikuks osutuda. Et saada lisateavet ja abi selle kindlakstegemisel, kas andmekaitsealase mõjuhindangu tegemine on vajalik, võivad vastutavad töötlejad tutvuda artikli 29 töörihma suunistega andmekaitsealaste mõjuhindangute kohta.⁵⁰

Täiendav vastutusnõue on andmekaitseametniku määramine, kui profiilianalüüsi ja/või automatiseeritud otsuste tegemine on vastutava töötleja põhitegevus ning tingib ulatusliku andmesubjektide korrapärase ja süsteemilise jälgimise (artikli 37 lõike 1 punkt b)⁵¹.

⁴⁹ Vastavalt artikli 13 lõike 2 punktis f, artikli 14 lõike 2 punktis g ja artikli 22 lõikes 3 esitatud nõuetele.

⁵⁰ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihm. Suunised, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindangut ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679. 4. aprill 2017. http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44137, vaadatud 24. aprillil 2017.

⁵¹ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörihm. Suunised andmekaitseametnike kohta. 5. aprill 2017; http://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=612048. Vaadatud 22. jaanuaril 2018.

1. LISA – soovitused heade tavade kohta

Järgnevad soovitused heade tavade kohta aitavad vastutavatel töötajatel täita isikuandmete kaitse üldmääruse sätete nõudeid profiilianalüüsi ja automatiseeritud otsuste tegemise kohta⁵².

Artikkel	Teema	Soovitus
Artikli 5 lõike 1 punkt a, artiklid 12, 13 ja 14	Õigus olla teavitatud	<p>Üldiste läbipaistvusnõuetega tutvumiseks peaksid vastutavad töötajad lugema artikli 29 töörühma suuniseid WP260 läbipaistvuse kohta.</p> <p>Kui vastutav töötaja töötleb andmeid nagu määratletud artiklis 22, peab ta lisaks üldnõuete täitmisele esitama sisulise teabe kasutatava loogika kohta.</p> <p>Selle asemel et anda keerukas matemaatiline selgitus algoritmide ja masinõppe toimimise kohta, peaks vastutav töötaja kaaluma selgete ja ülevaatlike viiside kasutamist andmesubjektile teabe esitamiseks, näiteks esitades järgmise teabe:</p> <ul style="list-style-type: none">• andmeliigid, mida on profiilianalüüsis või

⁵² Vastutavad töötajad peavad ühtlasi kindlaks tegema, et nad on kehtestanud usaldusväärsed menetlused tagamaks, et nad on võimelised täitma isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud tähtaegade jooksul oma artiklite 15–22 kohaseid kohustusi.

		<p>otsustusprotsessis kasutatud või hakatakse kasutama;</p> <ul style="list-style-type: none"> • miks neid andmeliike asjakohaseks peetakse; • kuidas automatiseeritud otsuste tegemisel kasutatavaid profile luuakse, sealhulgas analüüsi käigus kasutatav statistika; • miks see profiil on automatiseeritud otsuste tegemise protsessis asjakohane ning • kuidas seda kasutatakse andmesubjekti kohta otsuse tegemisel. <p>See teave on andmesubjekti jaoks tavaliselt asjakohasem ning suurendab töötlemise läbipaistvust.</p> <p>Vastutavad töötledjad võiks kaaluda visualiseerimise ja interaktiivsete meetodite kasutamist, et parandada algoritmide läbipaistvust.⁵³</p>
Artikli 6 lõike 1 punkt a	Nõusolek kui töötlemise alus	Kui vastutavad töötledjad tuginevad nõusolekule kui töötlemise alusele, peaksid nad lugema artikli 29 tööühma suuniseid WP259 nõusoleku kohta.
15	Õigus tutvuda andmetega	Vastutavad töötledjad võiksid kaaluda sellise mehhanismi rakendamist, mille abil andmesubjektid saavad kontrollida oma profiili, sealhulgas üksikasju selle loomiseks kasutatud teabe ja allikate kohta.

⁵³ Teabevoelinik, „Big data, artificial intelligence, machine learning and data protection“, versioon 2.0, 03/2017. Lehekül 87, lõige 194, märts 2017. <https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/2013559/big-data-ai-ml-and-data-protection.pdf>. Vaadatud 24. aprillil 2017

16	Õigus andmete parandamisele	<p>Vastutavad töötajad, kes annavad andmesubjektidele seoses nende artikli 15 kohaste õigustega juurdepääsu nende profiilile, peaksid andma neile võimaluse andmeid või profiili ajakohastada või ebatäpsusi parandada. See võib aidata neil täita ka oma artikli 5 lõike 1 punkti d kohaseid kohustusi. Vastutavad töötajad võiksid kaaluda veebipõhiste eelistuste haldamise vahendite, näiteks privaatsuse juhtpaneeli kasutuselevõttu. See annab andmesubjektidele võimaluse kontrollida seda, mis nende teabega eri teenuste puhul juhtub – nad saavad muuta seadistusi, ajakohastada oma isikuandmeid ning oma profiili ebatäpsuste parandamiseks läbi vaadata ja muuta.</p>
Artikli 21 lõiked 1 ja 2	Õigus esitada vastuväiteid	<p>Andmesubjekti tähelepanu on sõnaselgelt juhitud artikli 21 lõigete 1 ja 2 kohase vastuväidete esitamise õiguse üksikasjadele ning see teave on esitatud selgelt ja muust teabest eraldi (artikli 21 lõige 4).</p> <p>Vastutavad töötajad peavad tagama, et see õigus on nende veebisaidil või mistahes asjakohastes dokumentides selgelt esile tõstetud, mitte peidetud muude tingimuste vahele.</p>
Artikkel 22 ja põhjendus 71	Asjakohased kaitsemeetmed	<p>Järgnev loetelu pole küll ammendav, aga selles on esitatud mõned soovitusel heade tavade kohta, mida vastutavad töötajad võiksid kaaluda üksnes automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemisel (nagu määratletud artikli 22 lõikes 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastutavate töötajate süsteemide korrapärased kvaliteedi tagamise kontrollid tagamaks, et

		<p>üksikisikuid koheldakse õiglaselt ja et neid ei diskrimineerita isikuandmete eriliikide põhjal ega muul viisil;</p> <ul style="list-style-type: none"> • algoritmide audit – masinõppesüsteemide väljatöötatud ja nende kasutatavate algoritmide katsetamine tagamaks, et need toimivad nii nagu vaja, ning ei anna diskrimineerivaid, valesid või põhjendamatud tulemusi; • sõltumatu välisauditi korral (kui profiilianalüüsil põhineval otsustamisel on üksikisikutele suur mõju) audiitorile kogu vajaliku teabe andmine selle kohta, kuidas algoritm või masinõppesüsteem töötab; • kolmandate isikute algoritmide korral lepinguliste kinnituste hankimine selle kohta, et tehtud on audit ja katsed ning et algoritm vastab kokkulepitud standarditele; • võimalikult väheste andmete kogumise erimeetmed, mis hõlmavad selgete säilitamistähtaegade kehtestamist profiilidele ja mistahes isikuandmetele, mida profiilide loomisel või kohaldamisel kasutatakse; • anonüümistamise või pseudonümiseerimise meetodite kasutamine profiilianalüüsi kontekstis; • viisid, mis võimaldavad andmesubjektil
--	--	--

		<p>väljendada oma seisukohti ja otsust vaidlustada; ning</p> <ul style="list-style-type: none"> • inimese sekkumise mehhanism kindlaksmääratud juhtudeks, näiteks lingi lisamine kaebuste esitamise menetlusele koos kokkulepitud tähtaegadega läbivaatamiseks ja kontaktisikuga päringute tegemiseks, kui automatiseeritud otsus andmesubjektile edastatakse. <p>Vastutavad töötajad saavad uurida ka näiteks järgmisi võimalusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • isikuandmete töötlemise toimingute sertifitseerimismehhanismid; • toimimisjuhendid masinõpet hõlmavate auditeerimisprotsesside korral; • eetikakomisjonid, et hinnata profiilianalüüsi konkreetsete rakendustega kaasnevat võimalikku kasu ja kahju ühiskonnale.
--	--	--

2. LISA – isikuandmete kaitse üldmääruse põhisätted

Isikuandmete kaitse üldmääruse põhisätted, milles viidatakse üldisele profiilianalüüsile ja automatiseeritud otsuste tegemisele

Artikkel	Põhjus	Märkused
1		

Artikli 3 lõike 2 punkt b	24	Andmesubjektide tegevuse jälgimine, kui see tegevus toimub liidus. Põhjendus 24 „[---] jälgitakse internetis, sealhulgas selliste andmetöötlusmeetodite [---] kasutamise, mis hõlmavad füüsilise isiku profiilianalüüsi <i>eelkõige selleks, et teha tema kohta otsuseid</i> või analüüsida või prognoosida tema eelistusi, käitumist ja hoiakuid.”
4(4)	30	Artikli 4 lõike 4 kohane profiilianalüüsi määratlus. Põhjendus 30 „võrguidentifikaatoritega, näiteks IP-aadresside või küpsistega, või muude identifikaatoritega, näiteks raadiosagedustuvastuse kiipidega [---] võib jätta jälgi, mida <i>võidakse kasutada füüsiliste isikute profileerimiseks ja nende tuvastamiseks</i> , eelkõige juhul, kui neid kombineeritakse serveritesse saabuvate kordumatute identifikaatorite ja muu teabega.“
Artikli d 5 ja 6	72	Põhjendus 72: „Profiilianalüüsi suhtes kohaldatakse käesolevas määruses sätestatud isikuandmete töötlemist reguleerivaid eeskirju, näiteks töötlemise õiguslikke aluseid (artikkel 6) või andmekaitse põhimõtteid (artikkel 5).“
8	38	Laste isikuandmete kasutamine profiilianalüüsis Põhjendus 38: „Laste isikuandmed väärivad erilist kaitset [---]. [See] peaks eelkõige rakenduma laste isikuandmete kasutamisel [---] isiku või kasutajaprofiili loomiseks.“
Artikli d 13 ja 14	60	Õigus olla teavitatud. Põhjendus 60: „Lisaks tuleks andmesubjekti <i>teavitada profiilianalüüsi olemasolust ja sellise analüüsi tagajärgedest</i> “.
15	63	Õigus tutvuda andmetega Põhjendus 63: „[---] õigus teada [---] isikuandmete töötlemise eesmärged [---] ja sellise töötlemise võimalikke tagajärgi (<i>vähemalt</i> juhul kui töötlemine põhineb profiilianalüüsil) ning saada eelneva kohta teate.“
Artikli 21 lõiked 1, 2 ja 3	70	Õigus esitada profiilianalüüsi suhtes vastuväiteid Põhjendus 70 „õigus [---] töötlemise, sealhulgas otseturundusega seotud profiilianalüüsi tegemise suhtes [---] vastuväiteid esitada“.
23	73	Põhjendus 73: „Piirangud, mis puudutavad konkreetseid põhimõtteid ja õigust [---] esitada vastuväiteid [ning] profiilianalüüsil põhinevaid otsuseid [---], võib kehtestada liidu või liikmesriigi õiguses, kui selline piirang on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne“ selleks, et kaitsta üldise avaliku huvi konkreetseid eesmärged.
Artikli 35 lõike 3 punkt a	91	Andmekaitsealast mõjuhinnaangut on vaja järgmisel juhul: „Füüsiliste isiklike aspektide süstemaatiline ja ulatuslik hindamine, mis <i>põhineb</i> automaatsel isikuandmete töötlemisel, sealhulgas profiilianalüüsil, ja millel põhinevad otsused, millel on füüsilise isiku jaoks õiguslikud tagajärjed või mis samaväärselt mõjutavad oluliselt füüsilist isikut;“ See puudutab otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemist, mis pole üksnes automatiseeritud.

Isikuandmete kaitse üldmääruse põhisätted, milles viidatakse artiklis 22 määratletud automatiseeritud töölusel põhinevate otsuste tegemisele

Artikkel	Põhjendus	Märkused
Artikli 13 lõike 2 punkt f ja artikli 14 lõike 2 punkt g	61	<p>Õigus saada järgmist teavet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teave artikli 22 lõigete 1 ja 4 kohase automatiseeritud otsuste tegemise kohta; • sisuline teave kasutatava loogika kohta; • sellise töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed.
Artikli 15 punkt h		Konkreetne õigus tutvuda teabega üksnes automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise kohta.
22(1)	71	<p>Üksnes automatiseeritud töölusel põhinevate otsuste, sealhulgas profiilianalüüsi tegemise keeld, kui see toob kaasa õiguslikud tagajärjed / samaväärse märkimisväärse mõju.</p> <p>Lisaks suuniste põhiosas esitatud selgitusele põhjendatakse artikli 22 keeluna käsitlemist järgmistes punktides:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuigi III peatükis käsitletakse andmesubjekti õigusi, ei puuduta artiklite 12–22 sätted üksnes õiguste <i>aktiivset</i> kasutamist. Mõned õigustest on <i>passiivsed</i>; need kõik pole seotud olukordadega, kus andmesubjekt meetmeid võtab, st esitab taotluse või kaebuse või mingit sorti nõude. Artiklites 15–18 ja artiklites 20–21 käsitletakse andmesubjekti õiguste aktiivset kasutamist, aga artiklid 13 ja 14 puudutavad kohustusi, mida vastutav töötleja peab täitma ilma andmesubjekti aktiivse osalemiseta. Seega ei tähenda artikli 22 kuulumine sellesse peatükki iseenesest, et tegemist on õigusega esitada vastuväiteid; • artikli 12 lõikes 2 käsitletakse andmesubjekti artiklite 15–22 kohaste õiguste kasutamist, aga see ei tähenda, et artikli 22 lõiget 1 tuleks tõlgendada õigusena. Artikkel 22 <i>sisaldab</i> üht aktiivset õigust, aga see on osa kaitsemeetmetest, mida tuleb rakendada juhtudel, kui automatiseeritud otsuste tegemine on lubatud (artikli 22 lõike 2 punktid a–c) – õigus otsesele isiklikule kontaktile, et väljendada oma seisukohta ja vaidlustada otsus. See kehtib üksnes neil juhtudel, sest artikli 22 lõikes 1 kirjeldatud töötlemine on muudel alustel keelatud; • artikkel 22 on osa isikuandmete kaitse üldmääruse jaost pealkirjaga „Õigus esitada vastuväiteid ja automatiseeritud töölusel põhinevate üksikotsuste tegemine“, mis viitab sellele, et artiklis 22 <i>ei</i> käsitleta õigust esitada vastuväiteid nagu artiklis 21. Seda kinnitab veel enam asjaolu, et artiklis 22 pole sätestatud samasugust sõnaselget teavitamiskohustust nagu artikli 21 lõikes 4; • kui artiklit 22 tõlgendatakse õigusena esitada vastuväiteid, poleks artikli 22 lõike 2 punkti c kohane erand kuigi loogiline. Erandi kohaselt võib automatiseeritud otsuste tegemine toimuda juhul, kui andmesubjekt on andnud oma sõnaselge nõusoleku (vt allpool). See oleks vastuoluline, sest andmesubjekt ei saa samale töötlemisele vastuväiteid esitada ja nõusolekut anda; • vastuväite esitamine tähendaks, et inimene peab sekkuma.

		<p>Artikli 22 lõike 2 punktides a ja c sätestatud erandid on artikli 22 lõike 1 põhireegli suhtes ülimuslikud, aga üksnes siis, kui andmesubjektil on juurdepääs otsesele isiklikule kontaktile, nagu sätestatud artikli 22 lõikes 3. Kuna andmesubjekt on (vastuväidet esitades) juba taotlenud otsest isiklikku kontakti, hoitaks igal juhul automaatselt kõrvale artikli 22 lõike 2 punktide a ja c täitmisest ja need punktid kaotaks seega oma mõtte.</p> <p>Põhjendus 71: „Selline töötlemine hõlmab igasuguses isikuandmete automatiseeritud töötlemises seisnevat profiilianalüüsi, mille käigus hinnatakse füüsilise isikuga seotud isiklike aspekte, mille eesmärk on eelkõige selliste aspektide analüüsimine ja prognoosimine, mis on seotud töötulemuste, majandusliku olukorra, tervise, isiklike eelistuste või huvide, usaldusvääruse või käitumise, asukoha või liikumisega [---].“ „<i>Selline meede ei tohiks puudutada last.</i>“</p>
Artikli 22 lõike 2 punktid a–c	71	<p>Artikli 22 lõikega 2 kaotatakse töötlemise keeld a) lepingu täitmise või sõlmimise, b) liidu või liikmesriigi õiguse või c) sõnaselge nõusoleku põhjal.</p> <p>Põhjenduses 71 on selgitatud artikli 22 lõike 2 punkti b ning öeldud, et artikli 22 lõikes 1 kirjeldatud töötlemine: „peaks aga olema lubatud siis, kui see on sõnaselgelt lubatud vastutava töötleja suhtes kohaldatava liidu või liikmesriigi õigusega, sealhulgas pettuste ja maksudest kõrvalehoidumise järelevalve ja ennetamise eesmärkidel, mida teostatakse vastavalt liidu institutsioonide või riiklike järelevalveasutuste normidele, standarditele ja soovitustele, ning vastutava töötleja osutatava teenuse turvalisuse ja usaldusvääruse tagamiseks [---].“</p>
22(3)	71	<p>Artikli 22 lõikes 3 ja põhjenduses 71 on ühtlasi täpsustatud, et isegi artikli 22 lõike 2 punktides a ja c osutatud juhtudel tuleks töötlemise suhtes kohaldada sobivaid kaitsemeetmeid.</p> <p>Põhjendus 71: „mis peaksid hõlmama andmesubjektile konkreetse teabe andmist ja õigust otsesele isiklikule kontaktile, õigust väljendada oma seisukohta, õigust saada selgitust otsuse kohta, mis tehti pärast sellist hindamist, ning õigust seda otsust vaidlustada. Selline meede ei tohiks puudutada last“.</p>
23	73	<p>Põhjendus 73: „Pirangud, mis puudutavad konkreetseid põhimõtteid ja õigust [---] esitada vastuväiteid [ning] profiilianalüüsil põhinevaid otsuseid [---], võib kehtestada liidu või liikmesriigi õiguses, kui selline piirang on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne“ selleks, et kaitsta üldise avaliku huvi konkreetseid eesmärke.</p>
Artikli 35 lõike 3 punkt a	91	Andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise nõue
Artikli 47 lõike 2 punkt e		Artikli 47 lõikes 1 osutatud siduvates kontsernisiseses eeskirjades tuleks määrata kindlaks vähemalt „[---] õigus sellele, et nende suhtes ei tehta otsust üksnes andmete automatiseeritud töötlemise, sealhulgas artikli 22 kohase profiilianalüüsi alusel [---].

3. LISA – lisalugemist

Käesolevates suunistes on arvesse võetud järgmist:

- [artikli 29 töörühma nõuandedokument profiilianalüüsi määratluse ja profiilianalüüsi käsitleva sätte oluliste elementide kohta ELi isikuandmete kaitse üldmääruses, vastu võetud 13. mail 2013;](#)
- [artikli 29 töörühma arvamus 2/2010 käitumisharjumusi jälgiva reklaami kohta internetis, WP171;](#)
- [artikli 29 töörühma arvamus 03/2013 eesmärgi piirangu kohta, WP 203;](#)
- [artikli 29 töörühma arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses, WP217;](#)
- [artikli 29 töörühma avaldus riskipõhise lähenemise kohta andmekaitse õigusraamistikele, WP218;](#)
- [artikli 29 töörühma arvamus 8/2014 asjade interneti hiljutise arengu kohta, WP223;](#)
- [artikli 29 töörühma suunised andmekaitseametnike kohta, WP243;](#)
- [artikli 29 töörühma vastutava töötleja või volitatud töötleja juhtiva järelevalveasutuse kindlaksmääramise suunised, WP244;](#)
- [artikli 29 töörühma suunised nõusoleku kohta, WP259;](#)
- [artikli 29 töörühma suunised läbipaistvuse kohta, WP260;](#)
- [Euroopa Nõukogu. Soovitus CM/Rec\(2010\)13 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automaatsel töötlemisel profiilianalüüsi kontekstis;](#)
- [Euroopa Nõukogu. Suunised üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel suurandmete maailmas, 01/2017;](#)
- [Teabevolnik, „Big data, artificial intelligence, machine learning and data protection“, versioon 2.0, 03/2017;](#)
- [Austraalia teabevolnik, konsultatsioonidokument „Guide to big data and the Australian Privacy Principles“, 05/2016;](#)
- [Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 7/2015 „Suurandmetega kaasnevad probleemid“, 19. november 2015;](#)
- [Datatilsynet „Big Data – privacy principles under pressure“, 09/2013;](#)
- [Euroopa Nõukogu. Konventsioon üksikisikute kaitse kohta isikuandmete automaatsel töötlemisel – Euroopa Nõukogu konventsiooni nr 108 ajakohastatud versiooni seletuskirja projekt, august 2016;](#)
- [Datatilsynet, „The Great Data Race – How commercial utilisation of personal data challenges privacy“. Aruanne, november 2015;](#)
- [Euroopa Andmekaitseinspektor, „Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data: A Toolkit“;](#)
- [Euroopa järelevalveasutuste ühiskomitee. „Joint Committee Discussion Paper on the use of Big Data by financial institutions“, 2016-86. \[https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/jc-2016-86_discussion_paper_big_data.pdf\]\(https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/jc-2016-86_discussion_paper_big_data.pdf\);](#)
- [Commission de la protection de la vie privée. „Big Data Rapport“ <https://www.privacycommission.be/sites/privacycommission/files/documents/Big%20Data%20voor%20MindMap%2022-02-17%20fr.pdf>;](#)
- [USA senat, kaubandus-, teadus- ja transpordikomitee. „A Review of the Data Broker Industry: Collection, Use, and Sale of Consumer Data for Marketing Purposes. Staff Report for Chairman Rockefeller“, 18. detsember 2013. \[https://www.commerce.senate.gov/public/_cache/files/0d2b3642-6221-4888-a631-08f2f255b577/AE5D72CBE7F44F5BFC846BECE22C875B.12.18.13-senate-commerce-committee-report-on-data-broker-industry.pdf\]\(https://www.commerce.senate.gov/public/_cache/files/0d2b3642-6221-4888-a631-08f2f255b577/AE5D72CBE7F44F5BFC846BECE22C875B.12.18.13-senate-commerce-committee-report-on-data-broker-industry.pdf\);](#)

- Lilian Edwards, Michael Veale. „Slave to the Algorithm? Why a ‘Right to an Explanation’ is probably not the remedy you are looking for“. Uurimus, avaldatud 24. mail 2017.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2972855;
- NYTimes.com. „Showing the Algorithms behind New York City Services“. <https://mobile.nytimes.com/2017/08/24/nyregion/showing-the-algorithms-behind-new-york-city-services.html?referer=https://t.co/6uUVVjOIXx?amp=1>. Vaadatud 24. augustil 2017;
- Euroopa Nõukogu. Ministrite komitee soovitus CM/REC(2018)x liikmesriikidele laste õiguste edendamise, kaitsmise ja teostamise kohta digitaalkeskonnas (muudetud kavand, 25. juuli 2017). <https://www.coe.int/en/web/children/-/call-for-consultation-guidelines-for-member-states-to-promote-protect-and-fulfil-children-s-rights-in-the-digital-environment?inheritRedirect=true&redirect=%2Fen%2Fweb%2Fchildren> . Vaadatud 31. augustil 2017;
- Unicef. „Privacy, protection of personal information and reputation rights. Discussion paper series: Children’s Rights and Business in a Digital World“. https://www.unicef.org/csr/files/UNICEF_CRB_Digital_World_Series_PRIVACY.pdf. Vaadatud 31. augustil 2017;
- Ühendkuningriigi Parlamendi Ülemkoda. „Growing up with the internet“. Sidealane erikomitee, 2016–2017. aasta istungjärgu teine aruanne. <https://publications.parliament.uk/pa/ld201617/ldselect/ldcomuni/130/13002.htm>. Vaadatud 31. augustil 2017;
- Sandra Wachter, Brent Mittelstadt ja Luciano Floridi. „Why a right to explanation of automated decision-making does not exist in the General Data Protection Regulation“, 28. detsember 2016. https://www.turing.ac.uk/research_projects/data-ethics-group-deg/. Vaadatud 13. detsembril 2017;
- Sandra Wachter, Brent Mittelstadt ja Chris Russell. „Counterfactual explanations Without Opening the Black Box: Automated Decisions and the GDPR“, 6. oktoober 2017. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3063289. Vaadatud 13. detsembril 2017;
- Austraalia valitsus. „Better Practice Guide, Automated Assistance in Administrative Decision-Making“. Kuuesammuline meetodika ja kontrollnimekirja kokkuvõte 7. osas, veebruar 2007. <https://www.oaic.gov.au/images/documents/migrated/migrated/betterpracticeguide.pdf>. Vaadatud 9. jaanuaril 2018;